

Onsdagen den 19 Februari.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Protokollet för den 12 uti denna månad upplästes och godkändes, äfvensom protokollsutdrag angående de af Kammaren vid sammanträdet den 15 i denna månad fattade beslut.

§ 2.

Föredrogs Lag-Utskottets Utlåtande N:o 3, i anledning af verkställd granskning af Riksdagens Justitie-ombudsmans embetsförvaltning. Sedan Kammaren beslutat lägga Utlåtandet till handlingarne, blef protokollsutdrag öfver samma beslut genast uppsatt och justeradt.

§ 3.

Föredrogs och lades till handlingarne Stats-Utskottets Utlåtande N:o 6, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Remiss å Kongl. Kammar-kollegii berättelse om Sala silfververks ränteersättningsfond för redogörelseåret 1866.

§ 4.

Till handläggning förekom Stats-Utskottets Utlåtande N:o 7, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om inlösen af vissa Kronan tillhöriga lägenheter i Falun för inrättande derstädes af en lägre bergsskola.

Härvid yttrade

Herr Beronius: Herr Talman! Mine Herrar! Om det ock icke kan finnas någon stor förhoppning att i denna fråga ernå ett annat resultat än det, hvartill Utskottet kommit, kan jag dock icke undgå att fästa Kammarens uppmärksamhet på det svaga intresse Kongl. Maj:t fäst vid nu förevarande angelägna fråga. Dalarnes landsting ingick till Regeringen med en ansökning, att genom dess försorg Proposition måtte aflåtas derom, att för inrymmande af den beslutade lägre bergsskolan i Falun måtte kostnadsfritt upplåtas så stor del af de fastigheter, hvilka för den nu i Falun befintliga bergsskolan begagnades, som kunde erfordras till den praktiska skola, till hvars underhåll brukssocieteten anslagit medel. Till svar å denna anhållan har Regeringen föreslagit — ej att dessa byggnader skulle kostnadsfritt till landstingets disposition för det angifna ändamålet överlemnas, hvilket naturligtvis var meningen — utan

att landstinget skulle till fulla värdet få inlösa de delar af ifrågavarande lägenheter, som för den lägre bergsskolan erfordras. Inrättandet af denna skola kan naturligtvis icke hafva något annat ändamål, än att bilda en undervisningsanstalt, för att, så att säga, suppleras Teknologiska institutet, och vid sådant förhållande synes det vara en Statens, icke en kommunens angelägenhet att skaffa den tak öfver hufvudet.

Jag inser visserligen, att Stats-Utskottet icke gerna kunnat komma till annat resultat eller handla annorlunda än det gjort, då Stats-Utskottet icke har något initiativ, och då Regeringens framställning var sådan jag ofvan omnämnt, men jag har tänkt mig, att, i fall Kammaren funne för godt att uttrycka den mening, att det verkligen ligger i hela landets sanna intresse, att denna lägre bergsskola kommer till stånd, och att det är en Statens angelägenhet att uppfylla det behof af lokaler, som för denna skola erfordras, en sådan mening, säger jag, skulle, i händelse af återremiss, vara ett kraftigt skäl för Utskottet att till Riksdagen inkomma med förnyadt yttrande i ämnet. Af denna anledning tager jag mig och friheten yrka återremiss å nu föredragna Utlåtande. Vi böra betänka, att det är genom brukssocietetens försorg, som skolan kommer till stånd, och att det är societetens uppoffring för denna vår modernäring, som vi hafva att tacka för att sådana praktiska lägre undervisningsverk finnas, hvilka obestriddligen äro af ganska stor vikt för bergsnäringens utveckling och befrämjande; och då brukssocieteten för detta ädla ändamål visat ett så lifligt och varmt intresse, är det icke för mycket begärtdt, om Staten skulle för denna nu ifrågasatta skola offra omkring 8 å 10,000 R.dr. Jag yrkar alltså återremiss å det nu föredragna Utlåtandet.

Herr *Anders Eriksson* instämde med Herr *Beronius*.

Herr Statsrådet *Lagerstråle*: Då den föregående talarens anmärkningar mindre gingo ut på ett klander af Stats-Utskottets föreliggande Utlåtande än af den Kongl. Propositionen i ämnet, anhåller jag att i Kammarens minne få återkalla åtskilligt, som står i nära sammanhang med rätta bedömandet af denna fråga. Det torde vara i frisk hägkomst, hurusom under trenne förflutna riksmöten en liflig strid fördes angående bergsskolans förflyttande från Falun och dess förening med Teknologiska institutet härstädes, och huru meningarne voro delade om den större eller mindre fördel för undervisningen deraf skulle uppstå, den större eller mindre nytta sjelfva bergsnäringen deraf skulle skörda, samt huruvida Stockholm vore den mest passande platsen för ett dylikt läroverk. I en punkt voro meningarne dock icke delade, och den var, att skolan borde förläggas på någon annan plats än Falun, och följden af denna sammanstämmande åsigt blef ock den, att vid 1866 års riksdag Kongl. Maj:ts nådiga Proposition i ämnet af Rikets Ständer bifölls, hvarigenom bergsskolan förflyttades från Falun och förenades med Teknologiska institutet härstädes. I den Kongl. Propositionen vid de föregående två riksdagarne angående denna fråga föreslogs uttryckligen, att de fastigheter, som varit till bergsskolan upplåtna, skulle försäljas och försäljningssumman till Statsverket ingå. Detta förutsattes ock såsom en gifven följd af förflyttningen, när den slutligen bifölls.

Sedermera har hos bruks societeten fråga uppstått om upprättande af två skolor i ändamål att befordra den lägre bergsundervisningen inom landet, till hvilkas underhåll societeten anvisat nödiga medel, hvarjemte societeten uppdragit åt Jernkontorets styrelse att föranstalta, det en af dessa skolor blefve inrättad i Falun. Detta beslut fattades dock med det vilkor, "att tjenlig lokal för samma skola borde af därför intresserade korporationer eller personer, utan särskild kostnad för Jernkontoret, anskaffas. Societeten ansåg nemligen erforderligt, att, såsom bevis på ortens intresse för saken, något understöd derifrån borde kunna påräknas; och hvarken från bruks societetens eller Jernkontorets sida har någon framställning skett om tillskott från allmänna medel till fördel för detta undervisningsverk. Den förste ärade talaren har visserligen uttryckt den åsigt, att Staten, men icke kommunen, vore den, som här borde träda emellan, men, såsom jag redan påpekat, hafva såväl bruks societeten som Jernkontoret helt annorlunda uppfattat saken, och derföre har icke heller Regeringen ansett sig befogad att framkomma med något annat förslag, än det som nu blifvit framlagdt.

Man har sagt, att orten icke blifvit beredd någon fördel genom medgifvandet att mot taxeringsvärdet få inköpa af dessa Kronans lägenheter så mycket som för skolans behof erfordras. Jag tager mig dock friheten härvid erinra, att samtliga dessa fastigheter blifvit taxerade till ett sammanräknadt värde af endast 24,500 R:dr, ehuru man vid en föregående särskild värdering ansett den vid försäljning kunna betinga ett pris af omkring 45 à 50,000 R:dr, hvadan det synes mig vara icke så ringa lindring i köpevilkoren, att landstinget nu erbjudes inlösa dessa lägenheter för det lägre priset, då det annars vid offentlig försäljning säkerligen fått erlägga högre betalning, om ock icke fullt så hög, som förut för flera år tillbaka, under andra konjunkturer, blifvit beräknadt. Visserligen kan man ock anmärka, att landstinget icke begärt hvad Kongl. Maj:t i sin Proposition föreslagit, men då landstinget icke behöfver begagna sig af det medgifvande, Regeringen ansett sig böra föreslå, så kan jag icke inse, att någon skada dermed skett, utan då kommer ju offentlig försäljning af dessa lägenheter att ega rum. Att särskildt höra landstinget, innan Kongl. Maj:ts Proposition afläts, lärer väl icke hafva kunnat komma i fråga, då landstinget icke haft något lagtima möte, sedan dess underdåniga skrifvelse till Kongl. Maj:t inlemnades, och då bergsskolan äfven under innevarande år fortgår i Falun, kan försäljning af tomterna naturligtvis förekomma först under nästa år, till hvilken tid landstinget har godt tillfälle att besluta hvad det i förevarande fall vill göra eller icke göra.

Herr Östman: Det är visserligen en sanning, att bergshandteringen är en af vårt lands rikaste modernäringar, men så har den ock blifvit af Representationen ganska väl omhuldad, och vi må väl medgifva, att man under föregående riksdagar ingalunda visat sig njugg i detta hänseende. Jag tager mig friheten att i sådant ändamål påpeka inrättandet af det högre bergsläroverk, som blifvit beslutadt, och hvilket skall med Teknologiska institutet förenas, och att detta läroverk kostat stora summor, är för en och hvar väl kändt. Representationen har, såsom jag nämnt, redan förut gått bergsbruksidkarne rädd mycket till mötes, för uppmanandet af

bergsnärigen, och då nu härtill kommer det medgifvande till dess fördel Kongl. Maj:ts förslag innehåller, tror jag, att Stats-Utskottet kommit till ett ganska godt resultat i denna fråga, hvadan jag ock följaktligen yrkar, att ifrågavarande Utlåtande, i det skick det nu finnes, må af Kammaren godkännas.

Herr Carl Ifvarsson: Då den talare, som först yttrade sig i frågan, sade sig inse, det Utskottet ej gerna kunnat komma till något annat resultat, än det, som i Utlåtandet föreligger, men det oaktadt påyrkade återremiss å detsamma, så måste jag bekänna, det jag icke begriper hans mening härmed. Jag kan nemligen icke fatta, att Utskottet kan komma till någon motsatt åsigt mot den redan uttalade, i fall denna är den rätta, såsom jag ock tror att den är, och då ingenting kan vinnas med en återremiss, finner jag icke heller något skäl att förorda detsamma. Jag vill ock påstå, att någon ändring i Utskottets hemställan icke heller bör ega rum, ty om Riksdagen bifaller Kongl. Maj:ts förslag, så har ändock derigenom redan en ganska vacker skänk kommit bergsbruket till del, då Staten afstår sin egendom kanske mot hälften af dess egentliga värde, då taxeringsvärdet å de nu ifrågavarande fastigheterna blifvit satt så lågt, som det nu synbarligen är. Då härtill kommer, att Staten redan gjort högst betydliga uppoftningar för det högre bergsläroverkets förflyttande till Teknologiska institutet, anser jag att Staten nu icke bör gå längre än den nu redan gjort. Må vara att dylika lägre bergsskolor, hvarom här är fråga, medföra stor nytta för de bergsbruksidkande, men då böra de ock fullständigt bekostas af dem, hvilkas intresse genom dem tillgodoses. Jag yrkar bifall till Utlåtandet.

Herr Liljenmark: Enligt hvad det föredragna Utlåtandet gifver vid handen, har Stats-Utskottet tillstyrkt bifall till Kongl. Maj:ts Proposition, att de delar af ifrågavarande, Kronan tillhöriga lägenheter, som för den ifrågasatta lägre bergsskolan erfordras, må få inlösas mot erläggande af det penningbelopp, som i förhållande till det värde, taxeringskomiteén bestämt för alla lägenheterna, å berörda delar deraf sig belöper. Såsom ledamot af Kopparbergs läns landsting, får jag dock bekänna, det jag hyser det största tvifvel derom, att landstinget någonsin går in på att erlägga en dylik lösen, då landstinget ansåg en dylik skyldighet åligga brukssocieteten, men alldeles icke provinsen. Eleverne derstädes komma säkerligen att tillhöra åtskilliga delar af riket, och ingalunda att utgöra endast en samling af Dalarnes barn, och då läroanstalten alltså afser gagn och nytta för all den bildningssökande ungdom från hela vårt land, som egnar sig åt denna gren af verksamhet, kan icke heller jag inse, att kommunen eller provinsen kan hafva någon skyldighet att härtill bidraga. För att emellertid läroverket må komma till stånd, och på det Utskottet måtte komma till något annat resultat, instämmer jag för min del med Herr Doktor Beronius, under yrkande af återremiss å Utlåtandet.

Herr Per Nilsson från Malmöhus län: Den förste talaren yttrade, att det vore nödvändigt att sörja för bildningsanstalter, lämpade för bergsbruket, denna vår rika modernäring, och jag vill i detta hänseende hän-

visa honom till hvad Staten redan i detta fall åstadkommit genom inrättandet af Teknologiska institutet, i den stora omfattning detta läroverk nu innehar. Detta torde väl också med skäl kunna anses vara nog för närvarande. Hvad nu derefter vidkommer de lägre läroverken för bergsbruket, kan jag icke finna annat, än att de kommuner och korporationer, som af dem draga nytta, äfven böra därför göra någon uppoffring; framför allt synes mig det icke vara obilligt, om kommunerna anskaffa lokaler för dessa skolor, då brukssocieteten förbundet sig att bekosta medel till deras upprättande och underhåll. Äfven om det skulle finnas någon kommun, som tvekade att åtaga sig en dylik skyldighet, så torde det dock alltid finnas någon annan, som vedervågade något sådant, för att skörda de dermed förenade fördelarne; ty att en dylik uppoffring fullkomligt uppväges af motsvarande fördelar i flera hänseenden, det synes mig ligga i öppen dag. Jag yrkar alltså, att ifrågavarande Utlåtande måtte af Kammaren godkännas.

Herr Renström: Jag hyser samma åsigt som den talare, hvilken här först i denna fråga uppträdde, och det förefaller mig ganska egenodligt, att Kongl. Maj:t i sin Proposition föreslagit något, som landstinget aldrig har begärt. Landstinget har nemligen hos Kongl. Maj:t anhållit, det Proposition måtte aflätas derom, att för inrymmande af den utaf brukssocieteten beslutade lägre bergsskolan i Falun måtte kostnadsfritt "upplätas" en del af de fastigheter, hvilka för den nu derstädes befintliga bergsskolan begagnas, och således kunde Staten härför ingenting förlora, då det ej var fråga om att afhända Kronan dess lägenheter; men i dess ställe har Regeringen föreslagit, att dessa lägenheter skulle af landstinget inlösas till visst bestämdt pris. Jag kan icke inse annat, än att Kongl. Maj:t med denna jemkning af ett något mycket aktningvärdt, nemligen besparing af Statens medel, men jag fruktar att denna i närvarande fall kan bli en misshushållning. Jag har nemligen anledning antaga att, genom bifall till den nädiga Propositionen, hela företaget förfelas, derigenom att någon skola icke kommer till stånd, då denna icke kan anses vara afsedd endast och allenast för länets behof, utan säkerligen är beräknad att kunna gagna hela riket. Då inom hvarje län finnas landbruksskolor, så är det sannerligen icke för mycket, om för hela riket finnas tvänne lägre bergsskolor. Dessa skulle likväl icke komma att underhållas af Staten, utan har brukssocieteten för dem anslagit 11,000 R:dr till aflöningar m. m. och 1,500 R:dr till anskaffande af materiel, så att endast frågan om upplåtande af lokal återstår från det allmännas sida att lösa. Sådana uppoffringar äro sällsynta nog från våra korporationer, och dertfore anser jag, att Staten vid dylika sällsporda fall bör tillmötesgå, så vidt möjligt är.

Af en Konungens rådgifvare hafva vi nyss hört uppgifvas, att de Kronan tillhöriga, till nuvarande bergsskolan i Falun upplätta fastigheterna hafva varit värderade till ett belopp af omkring 45,000 à 50,000 R:dr R:mt, men jag tillåter mig fästa uppmärksamheten derpå, att denna värdering skedde på den tid, då Gefle—Falu-banan byggdes, då man hyste höga förhoppningar om den framtid, som då väntade Falu samhälle, men att förhållandet nu är helt annorlunda. Värdet å fast egendom inom

Falu stad är för närvarande ganska lågt och nedtryckt, till bevis hvarpå jag vill anförä, det jag tror mig med säkerhet veta, att icke mindre än 16 gårdar derstädes för närvarande äro utbjudna till salu. Priset å Kronans lägenheter, hvarom nu är fråga, går säkerligen icke ens upp till hvad sednast blifvit uppgifvet, och då blir alltså Statens uppoffring icke särdeles stor, helst icke mer än hälften af de nu begagnade lägenheterna behöfves för den blifvande lägre bergsskolan.

En annan talare har erinrat om kommunernas skyldighet att intressera sig för läroverken, och påpekat att möjligen någon annan ort skulle kunna finnas mera beredvillig än Falun att mottaga den nu ifrågasatta skolan, men jag vågar påstå, att någon mera lämplig plats att förlägga densamma uti, än just nämnda stad, finnes icke, ty der finnas redan en mängd inrättningar för undervisning i det praktiska af bergsnäringen, och på knappt en half mils afstånd befinner sig den stora Korsnäs masugn, med allt det lärrika den kan uppvisa. Då jag ingalunda anser det omöjligt för Riksdagen att gå längre än Kongl. Maj:t i sin Proposition, yrkar jag, att Utlåtandet måtte till Utskottet återremitteras.

Herr Friherre von Schulzenheim: Efter den fullständiga utredning af ämnet, som den andra i ordningen af de värde talarne har behagat lemna, trodde jag verkligen, att icke någon skulle vidare uppträda för åstadkommande af en återremiss af Utlåtandet, utan att detsamma helt enkelt genast skulle bifällas, men då så icke skett, och då den lemnade utredningen icke tyckes hafva gjort tillfyllest, anhåller jag att med några ord få återkomma till ämnet. Denna fråga påminner mig lifligt om de strider, som understundom och icke så sällan pläga föras om redan afgjorda saker, för att upprifva redan fattade beslut. Vid flera riksdagar förevar frågan om bergsskolans i Falun förflyttning, och efter många öfverläggningar, många heta strider, blef den allmänna åsigten den, att man, för åstadkommande af en förbättrad och högre undervisning i bergverksnäringen, borde förvandla Teknologiska institutet i Stockholm till ett polytekniskt institut. Att detta beslut skulle finnas ganska obehagligt för den stad, hvarest bergsläroverket nu är förlagdt, är ju alldeles gifvet, då man vet att ett läroverk för en småstad medtör ganska stora fördelar, så i materielt som intellektuelt hänseende. Att gå miste om 5 å 6 högre lärare, professorer och doktorer, samt omkring 20 elever skall alltid för en dylik stad kännas ganska svårt. Dock tror jag, att vi med rätta kunna antaga att det skett till det allmännas båtnad. Af dessa 20 elever egnade sig 18 åt jernhandteringen, under det att endast tvänne vände sig till koppartillverningen, och då således endast ett litet fåtal elever kunde hafva nytta i det praktiska af undervisningen uti den bergsnäring, som i Falun bedrifves, har det stora öfvervägande antalet större fördel af undervisningen i Stockholm, då hufvudstaden ligger närmare de stora produktionsorterna för vårt jern än Falun. Då man nu under svåra och betänkliga omständigheter, och med beräkning af alla tillgångarne från det äldre läroverket, ändtligen beslöt sig för alla de uppoffringar, som inrättandet af ett polytekniskt institut medförde, kan jag för min del icke anse det vara klokt att från detta fullständiga läroverk draga alumnerna till en lägre skola, belägen i en ort, som förut ansetts mindre lämplig i enahanda hänseende.

Dessutom tillåter jag mig erinra, att alla de i städerna uppförda elementarläroverkshusen i hela Sverige bekostas af städerna sjelfva, och i konsequens härmed borde väl lokal till den undervisningsanstalt, som nu är i fråga, bekostas af den stad, der skolan kommer att upprättas. Allt detta tillsammanlagdt utgör skäl nog för mig att vidhålla min åsigt om det giltiga och lämpliga i Kongl. Maj:ts förslag, och då härtill kommer den oafvisliga nödvändigheten att iakttaga all sparsamhet med Statens medel, föranlåtes jag än ytterligare yrka bifall till Stats-Utskottets nu föredragna Utlåtande.

Herr Jan Andersson från Kopparbergs län: Mine Herrar! Med den kännedom jag eger om åsigtorna i denna fråga inom den provins, jag tillhör, tror jag mig kunna påstå att, i fall Utskottets nu föredragna Utlåtande vinner Riksdagens bifall, det föreslagna läroverket alldeles icke kommer till stånd. Vi känna litet hvar den ovilja, som väcktes genom Representationens beslut att flytta bergsskolan från Falun, och den farhåga, som uppstod, att de studier, som företrädesvis böra drivas i en praktisk bergsskola, icke skulle kunna på ett tillfredsställande sätt skötas i hufvudstaden, fjerran aflägsnad från bergslagsorterna. Då man derföre nu insett behovet af inrättandet utaf lägre bergsskolor, tror jag att Staten bör något bidraga till deras underhåll, och ehuru vi påminna oss att flere tusende riksdaler blifvit använda för att få bergsskolan hitflyttad, är jag af den mening, att Staten ändock bör åtminstone bekosta lokal för den bergsskola, som nu är i fråga att i Falun åter inrättas. Då jag för min del är fullkomligt öfvertygad derom, att Kopparbergs läns landsting icke anslår en skilling för det nu afsedda ändamålet, men jag anser skolan af högsta behof påkallad, föranlåtes jag påyrka det Utlåtandet måtte till Utskottet återremitteras.

Herr Beronius: Då jag redan uttalat de skäl jag haft för mitt yrkande, hade jag icke ämnat att åter begära ordet, om icke åtskilligt här under diskussionen förekommit, som påkallar ett förnyadt uppträdande från min sida. Den näst siste talaren har bland andra begagnat ett argument, som jag ej kan smälta, då han sagt, att det måtte vara ganska obehagligt för den småstad, som är i fråga, att gå miste om alla de bildade lärare, som tillhöra ett läroverk m. m. Jag får härvid erinra, att jag alldeles icke talat för Falu stad, utan endast för den fördel, det allmänna bör kunna draga af ett läroverk, sådant som det nu ifrågasatta. Samma talare har äfven yttrat, det man icke borde draga lärjungarne från det högre, fullständigare läroverket till det lägre, men sådan lärer väl meningen icke heller någonsin hafva varit, utan den är, att denna skola skall supplerat det högre läroverket i Stockholm, eller göra detsamma, så att säga, mera fullständigt, så att båda läroverken komma att bilda ett läroverk, och då kan jag ej begripa huru den ena läroanstalten kan sägas draga lärjungarne från den andra. Naturligt är att bergsskolan i Falun icke kommer att befatta sig med annan undervisning än den, som rör den lägre bergshandteringen, men jag är öfvertygad derom, att det oakadt de fleste af våra jernverksegare skola med nöje i sin tjänst emottaga personer, som genomgått en dylik kurs. Bruks societeten har uppställt

såsom vilkor för sitt anslag till skolan, att lokal skall kostnadsfritt tillhandahållas, och detta vilkor bör Staten icke undandraga sig att uppfylla. Helst uppoffringen från dess sida blir i det hela så obetydlig, som den af landstinget är ifrågasatt, och att slutligen Falun är den bästa platsen för en skola af dylik beskaffenhet, derom lära väl meningarne icke vara delade.

En värd ledamot af Stats-Utskottet har förundrat sig öfver min begäran om återremiss, då enligt hans åsigt Stats-Utskottet icke kan komma till annat resultat än detsamma redan uttalat. Jag har dock redan uttryckt den förmodan, att, om Riksdagen, eller åtminstone denna Kammare, finner att det går an att bevilja hvad landstinget begärt, Stats-Utskottet äfven skulle kunna finna detsamma och dymedelst också komma till annat resultat, än i nu föredragna Utlåtande finnes intaget, hvadan jag också vidhåller mitt yrkande om återremiss häraf.

Herr Grefve Posse: Jag skall ej blifva mångordig. Jag beder endast att få fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att Kongl. Maj:t i den nådiga Propositionen föreslagit, att de ifrågavarande lägenheterna måtte få, emot ett visst belopp, från Kronan inlösas. Någon annan framställning i ämnet än Kongl. Maj:ts berörda Proposition har icke till Riksdagen inkommit. Vid sådant förhållande kan jag för min del ej inse, huru man, med någon aktning för grundlagens bud, skulle kunna komma till det resultat, åtskillige talare här påyrkat, eller att Riksdagen måtte besluta att utan ersättning afstå lägenheterna. Jag anhåller därför, att det framställda yrkandet om Utlåtandets återremitterande till Utskottet måtte af Kammaren lemnas utan afseende.

Många ledamöter förenade sig med denne talare.

Herr Renström: Då jag sist begärde ordet, skedde det i afsigt att till besvarande upptaga hvad en värd ledamot till höger om mig yttrat, men då jag blifvit i denna min afsigt hufvudsakligen förekommen af en föregående talare, inskränker jag mig nu till att endast foga några ord till hvad denne sistnämnde talare anfört. Det har blifvit sagdt, att man med den förda diskussionen skulle åsyftat en öfverrumpling. Ett sådant syftemål har jag ej hyst. Jag för min del kan icke inse, när man skulle yttra sig i frågan, om ej vid detta tillfälle då Utskottets deri afgifna Utlåtande är föremål för behandling. Den förutnämnde talaren till höger om mig har yttrat, att det skulle vara oklokt att inrätta den nu ifrågavarande lägre bergsskolan i Falun, och derigenom draga bort elever från den högre bergsskolan vid Teknologiska institutet här i Stockholm. Med anledning af detta yttrande ber jag att endast få påpeka, att förslaget om inrättandet af denna lägre bergsskola, utgått från brukssocieteten, hvilken korporation sålunda skulle bära skulden för, om i förslaget läge något oklokt. Jag tror emellertid icke att så är förhållandet. I öfrigt vill jag ej längre upptaga Kammarens tid, utan instämmer i Herr Beronii yrkande om återremiss.

Herr Hörnfeldt: Huru stor välvilja man än nå hysa för den ifrågavarande läroanstalten, så kan man, på sätt Herr Grefve Posse anmärkt, väl nu ej korama längre, än till det resultat, hvartill Utskottet

kommit. Många gånger har jag hört Stats-Utskottet klandras, därför att det gått utöfver hvad Kongl. Maj:t föreslagit, ehuru sådant då skett till följd af enskild motionärs framställning, men aldrig har jag förut hört något klander riktas mot Utskottet, därför att det ej gått utöfver Kongl. Maj:ts förslag, då sådant icke af enskild motionär äskats. Vid föregående riksdagar har man följt den, enligt min åsigt, fullkomligt rigtiga princip, att framställningar, hvilka icke blifvit omedelbarligen hos Riksdagen väckta, ej heller kunde af Riksdagen pröfvas. Jag yrkar bifall till Utskottets Utlåtande.

Öfverläggningen var slutad, och på Herr Talmannens proposition blef Utskottets hemställan af Kammaren bifallen.

§ 5.

Sedan jemväl Riksdagens Första Kammare enligt nu röredraget och uppläst utdrag af dess protokoll för denna dag, N:o 87, till behandling förehaft Lag-Utskottets här ofvan omförmälda Utlåtande N:o 3, hemställde Herr Talmannen, under återopande af det vid sednaste talmanssammanträde i sådant afseende framställda förslag, att val af de 24 valmän, hvilka, jemte ett lika antal valmän från Första Kammaren, hade att utse Riksdagens Justitie-ombudsman och hans efterträdare, skulle företagas vid början af nästa Lördags-sammanträde. Denna hemställan bifölls, och beslöts vidare att för dessa valmän skulle utses enahanda antal suppleanter som vid sistförflutna riksdag, eller tre, samt att valet af dessa suppleanter skulle försiggå omedelbart efter valmansvalet.

§ 6.

Föredrogs Stats-Utskottets Utlåtande N:o 8, angående beräkningen af Statsverkets inkomster.

Utskottets hemställan å sid. 2.

Herr Bergström: Sedan 1856-1858 årens riksdag har förslagspriset å Kronans spanmål varit bestämdt till 2 R:dr för kubikfoten. Nu har Stats-Utskottet hemställt, att detta pris för nästinstundande statsreglering måtte bestämmas till 2 R:dr 10 öre för kubikfoten. I allmänhet är det väl å ena sidan önskvärdt, att statsinkomsterna icke beräknas så lågt, att öfverskott i verkligheten uppkomma; ty enligt hvad erfarenheten visar, finner man alltid utvägar att på ett eller annat sätt använda uppkommande öfverskott; men å andra sidan bör man akta sig för att vid beräkning af statsinkomsterna göra uppskattningen så hög, att brist uppstår. Hvad särskildt angår förevarande fråga, torde man kunna såsom grundsats uppställa, att från det nuvarande statspriset, hvilket ursprungligen sammanföll med medelmarkegångspriset, icke bör afvikas förr, än erfarenheten under en längre tidrymd, än nu från dess bestämmande förflutit, gifver vid handen, att skiljaktigheten emellan båda prisen är, icke öfvergående, utan fortvarande. Enligt min åsigt eger dessutom det

af Kongl. Maj:t föreslagna pris ett bestämdt företräde framför det af Utskottet tillstyrkta, nemligen att sluta på jemnt riksdalertal, en omständighet af icke ringa vikt i fråga om bokföringen. Jag anser således lämpligt, att fortfarande bibehålla nu gällande statspris, helst jag ej kan finna de af Utskottet för förändringens vidtagande anförda skäl tillfredsställande.

Till stöd för förhöjning af förslagspriset anför Utskottet mot slutet af sid. 2 i Utlåtandet jemväl det skäl, att "med bibehållande af nuvarande statspris, en del indelningshafvare, hvilka utan afräkning å lönen uppbära forsällönersättning, dessutom skulle göra en vid lönerns bestämmande icke afsedd vinst å uppbörden för den indelta spanmålen." Jag tillstår upprigtigt, att jag för min del icke förstår hvad Utskottet dermed menar. Många af Kammarens ledamöter, derom är jag öfvertygad, delar med mig oförmågan att begripa ifrågavarande skäl. Hvari består den af Stats-Utskottet befarade vinsten för åtskillige indelningshafvare? Icke kan den bestå i en högre forsällönersättning, ty, ehvad förslagspriset å spanmål beräknas högre eller lägre, inverkar sådant icke på beloppet af forsällönen och ersättningen därför. Forsällönen beräknas ju för hvarje tunna eller motsvarande kubikfot spanmål och är således beroende af den indelta spanmålens kvantitet; men ingalunda af det pris, hvarefter den löses.

Medan jag har ordet, vill jag vidare påpeka, att i Utskottets Utlåtande väl märkas verkningar af den tillstyrkta förhöjningen af förslagspriset på tiondespanmålen, arrendemedlen och kavalleriregementenas hästvakansspanmål, men deremot icke på hvarken den indelta eller Kronan behållna ordinarie räntan, hvari spanmål till väsendtlig del ingår.

Rörande de af mig nu anmärkta förhållanden, förväntar jag att erhålla upplysning af Stats-Utskottets högt aktade ordförande eller någon af dess ledamöter, särdeles dem, som tillhöra Utskottets så kallade inkomstafdelning. Skulle Kammarerna bifalla Utskottets hemställan om förhöjning af förslagspriset, torde det blifva nödigt, att, om Utskottet icke förmår lemna nöjaktig upplysning rörande frågan, hvarföre icke verkan af förhöjningen spåras vid beräkningen af ordinarie räntan, återförvisa denna fråga till Utskottet; förbehållande jag mig rätt att framdeles efter behöfnhet framställa yrkande om återremiss.

Herr von Troil: Jemte det jag i sak instämmer med den föregående talaren, ber jag tillika att få erinra eder, mine Herrar, hurusom jag under en nära fyratioårig riksdagsmannabana och mångårigt träget arbete inom Stats-Utskottet haft godt tillfälle att följa de vexlande åsigtter, som under denna tidsperiod gjort sig gällande vid uppgörande af våra statsregleringar.

Det gafs en tid, mine Herrar, då man ansåg det vara af vikt att så beräkna Statens inkomster, att man med någorlunda visshet kunde förutse att de skulle blifva tillräckliga för de beslutade utgifternas bestridande. Många orsaker voro härtill samverkande. Den långa tid, som förflöt emellan Ständernas sammanträden, nödvändiggjorde iakttagandet af en större försigtighet i detta hänseende, än som nu, då Riksdag sammanträder för hvarje år, kan erfordras. Men derjemte ansåg man det förr

vara af synnerlig vigt att ega i beredskap en sparad summa, som vid kommande riksmöten kunde användas till fyllande af förefallande tillfälliga behof. Vanligen möttes derföre Riks-Stånden, då de sammankommo, med den glada underrättelsen, att så och så många millioner funnos besparade och ställda till deras vidare förfogande.

Huru olika gestalta sig icke förhållandena nu. På den sednare tiden, och i synnerhet vid de två sista riksdagarne, har man sökt beräkna statsinkomsterna så högt som möjligt, för att kunna, utan ökad beskattning, uppställa en statsreglering, som visserligen gick ihop på papperet, men icke gjorde det i verkligheten; och då en eller annan större utgiftspost icke kunde med motsvarande inkomster betäckas, har man helt enkelt åt Riksgälds-kontoret uppdragit att anskaffa de dertill erforderliga medlen.

Den följd, som af ett sådant förfaringsätt måste uppstå, är lätt att inse. I stället för att Riksdagarne förr vid början af sina sammanträden hugnades med tillkännagifvande derom, att ett så och så stort överskott af statsinkomster förefanns, mötas de nu af den sorgliga underrättelsen om tillvaron af en mer eller mindre betydlig statsbrist, som måste på ett eller annat sätt betäckas.

Jag ämnade icke här uppträda såsom försvarare för det af mig nu angifna system, som i förra tider följdes vid statsregleringarnes uppgörande. Att onödigtvis ur folkets fickor uttaga skatter för att samla besparingar kan under inga villkor vara rätt eller klokt. De medel, som på sådant sätt hopades, voro en icke ringa orsak till den misshushållning, som man med rätta förebrådde den fordna Stånds-representationen. Men jag kan ännu mindre gilla det sätt att uppgöra statsregleringen, som vid våra sista riksdagar blifvit följdt och hvarigenom en större eller mindre brist nödvändigt måste uppstå.

Detta sätt att tillvägagå innebär enligt min tanke ett misstroende mot det Svenska folket, hvaraf det i sanning icke gjort sig förtjent. Må vi vid statsregleringens uppgörande söka att iakttaga all möjlig hushållning, att icke underlåta vidtagna någon af de besparingar, som med statsmaskinens lugna och ostörda gång äro förenliga; men sedan utgiftsstaten blifvit på detta sätt bestämd, må vi då, heldre än att fortgå på en bana, i hög grad skadlig för vår statskredit och som slutligen leder till finansiell undergång, ärligt och öppet säga våra komitenter, det Svenska folket: Vi hafva hushållat så mycket vi förmått, det oaktadt förefinnes en så och så stor brist, för hvars fyllande I måsten underkasta Eder en ökad beskattning! Och jag är säker på att detta folk skall skänka ett sådant handlingssätt sitt bifall. Väl vet jag att orden "ökad beskattning" klinga illa, men jag känner äfven folkets varma fosterlandskärlek; och om det samma, hvilket visserligen ej kan förnekas. mängenstädes är besväradt af tunga bördor, så veta vi likväl alla, att det i allmänhet är långt mindre afgifterna till Staten än de till kommunen, som egentligen kännas tryckande.

Mätte derför både Stats- och Bevillnings-Utskotten vid denna riksdag med den försigtighet, som vederbör, beräkna Statsverkets inkomster! Och mätte dessa Utskott kunna på ett lyckligt sätt fullgöra det i sanning svåra uppdraget att utfinna medel till fyllande af ej mindre de stora brister, som redan nu förefinnas, än äfven de ännu större, som äro att

under innevarande år emotse, så att statsregleringen för år 1869 må blifva en sanning, och den Riksdag, som derefter sammanträder, må kunna undgå att mötas af den sorgliga underrättelsen om tillvaron af en statsbrist.

I torden kanhända invända, mine Herrar, att jag här målar tillståndet med allt för mörka färger. Jag ber derföre att få framlägga för eder några siffror, hvilka skola bevisa sanningen af hvad jag nu yttrat.

Vid 1865—1866 årens riksdag beräknades *tullinkomsterna* skola komma att under år 1867 uppgå till 13,500,000 R:dr. Denna inkomst har visserligen ej ännu till fullo influit, men man känner redan att den för år 1867 debiterade tulluppbörden belöper sig till 12,742,317: 25. Då nu den uppbörd, som verkligen inflyter, vanligen något understiger den debiterade, tror jag mig ej fela, då jag beräknar 1867 års tullinkomst komma att uppgå, i rundt tal, till 12,700,000 R:dr. Alltså förefinnes en brist i tullinkomsterna för år 1867 af ungefär 800,000 R:dr.

Bränvinstillverkningsafgiften har beräknats att för år 1867 uppgå till 9,500,000: — Den har i verkligheten utgjort endast 7,914,269: 50. hvilket utvisar en brist af 1,585,730: 50.

således en brist i tullmedlen och bränvinstillverkningsafgiften för 1867, sammanlagdt uppgående till omkring 2,385,000 R:dr. För det nu löpande året komma förhållandena otvifvelaktigt att gestalta sig ännu ofördelaktigare.

Tullmedlen äro för år 1868 beräknade till 14,000,000 R:dr. Tager man i betraktande den betydliga förtullning från nederlag af kaffe, socker och tobak, som under sistlidet års sommar, kort före tillämpningen af de vid förra riksdagen beslutade förhöjda tullsatser å nämnde artiklar, egde rum, och hvilken förtullning sannolikt kommer att i någon mån minska tulluppbörden under detta år; betänker man tillika att, till följd af den nu rådande tryckta penningställningen, en betydlig del af befolkningen tvingas att iakttaga den största sparsamhet, hvilket förhållande ovilkorligen måste verka till importens minskande, så tror jag, att man måste komma till den förmodan, jag för min del hyser, att nemligen tulluppbörden under innevarande år icke kommer att öfverstiga det belopp, hvartill densamma under år 1867 uppgått. Visar sig denna förmodan vara riktig, kommer sålunda, att uti de för detta år beräknade tullmedlen uppstå en brist af ungefär 1,300,000 R:dr.

Men ännu ofördelaktigare kommer utan tvifvel förhållandet att blifva i afseende å *bränvinstillverkningsafgiften*, som beräknats att under innevarande år komma att uppgå till 10,500,000 R:dr. Den stora brist på spanmål och potatis, som öfverallt förefinnes, och hvarigenom prisen å dessa varor blifvit högt uppgjade, måste ovilkorligen hafva till följd en ganska betydlig inskränkung i årets bränvinsbränning samt deraf uppkommande förminskning i bränvinsskattens belopp, ett resultat, som visar sig redan hafva inträffat vid en jemförelse emellan beloppet af de bränvinsmedel

medel, som sistlidna år inflöto under första månaden af den tid, då bränvinsbränning egde rum, och den summa, hvartill samma medel under första månaden af detta år uppgått. Bränvinstillverkningsafgiften utgjorde nemligen för tiden från den 15 Januari till den 15 Februari 1867 1,323,773 R:dr. Under Januari månad detta år hafva bränvinsmedel influtit till belopp af 676,330 R:dr, eller endast något mer än hälften af den summa, de under lika lång tid år 1867 utgjorde. Då denna jemförelse möjligen kan anses i viss mån haltande, enär numera bränvinsbränning får ega rum under längre tid af året och under ett större antal terminer, än förhållandet var år 1867, har jag, i och för jemförelsens fullständiggörande sökt att erhålla upplysning om det belopp, hvartill skatten under nu sednast förflutna termin, eller tiden från den 1 till den 15 Februari uppgått. Detta belopp är ännu icke med visshet känt, men afgiften för det kannetal bränvin, som blifvit anmaldt att under samma termin tillverkas, uppgår till 345,366 R:dr, och om denna approximativa summa antages vara i det närmaste det belopp, hvarmed skatten verkligen kommer att ingå, så skulle bränvinsmedlen för tiden från den 1 Januari till den 15 Februari 1868, eller sex veckor, komma att utgöra 1,021,696 R:dr, och således med mer än 300,000 R:dr understiga den summa, hvartill samma medel endast under månaden från den 15 Januari till den 15 Februari 1867 uppgingo.

Jag tror mig därför icke taga fel, då jag påstår att bränvinsskatten under innevarande år suarare kommer att under- än öfverstiga det belopp, hvartill densamma år 1867 uppgick. Skulle denna min förmodan besannas, så kommer sålunda bristen i bränvinsskatten för år 1868 att belöpa sig till ungefär 2,600,000 R:dr.

I finnen häraf, mine Herrar, att å de båda titlarne tull och bränvin förefinnes en känd brist för år 1867 af ungefär 2,380,000 R:dr, och att man har anledning antaga, att bristen derå skall under 1868 uppgå till mer än 3,800,000 R:dr, eller sammanlagdt för begge åren mer än 6,000,000 R:dr.

Tager man vidare i betraktande, att vid hvarje riksdag förekomma oförutsedda utgifter, dels sådana som på Riksdagens föranledande blifvit af Kongl. Maj:t bestridda och för hvilka ersättning äskas, dels sådana som krävas för stundens behof, såsom vid sistförflutna riksmöte gevärsanslaget och vid denna riksdag anslag för allmänna arbeten till beredande af arbetsförtjenst åt den i följd af missväxt och dyr tid nödställda befolkningen inom vissa delar af landet, äfvensom fyllandet af de medel Kongl. Maj:t af samma anledning å lilla kreditivet lyftat, utgörande 1,030,000 R:dr, och erinrar man sig slutligen att vid 1867 års riksdag inga särskilda inkomster anvisades för betäckande af de 2,000,000 R:dr, som då beviljades till jernvägsbyggnader, så inses af allt detta, att vi både detta och nästkommande år få kämpa med högst ansenlig statsbrist, som måste på ett eller annat sätt afhjelpas.

Det är hög tid att ett sådant tillstånd för framtiden förebygges, och att vi vid denna riksdag uppgöra statsregleringen så, att den må blifva en sanning. Dertill hörer i första rummet att icke beräkna statsinkomsterna till det högsta belopp, hvartill de kunna förmodas möjligen komma att under gynnande omständigheter uppgå, och det är af sådant skäl, som jag

för min del måste motsätta mig Utskottets förslag att höja förslagspriset å Kronans spanmål från 2 R:dr till 2 R:dr 10 öre för kubikfoten. Utskottet har visserligen uppgjort en beräkning, enligt hvilken det skulle vara antagligt, att detta värde icke är för högt, och jag vill ej bestrida att ett sådant antagande kan vara riktigt, men ingalunda är det säkert. Då det å andra sidan är mer än antagligt, att en del af liqviden för denna spanmål, i anseende till nuvarande bekymmersamma förhållanden, kan komma att under en längre tid blifva utestående på restlängd, anser jag för min del försigtigare att fortfarande bibehålla det pris, 2 R:dr för kubikfoten, som Kongl. Statskontoret tillstyrkt och Kongl. Maj:t föreslagit. Denna, enligt min åsigt, mindre lyckliga tendens att beräkna inkomsterna så högt som möjligt, visar sig äfven på andra ställen i Utskottets Utlåtande. Så har Utskottet ansett den till Statsverket ingående ordinarie räntan böra beräknas 1,000 R:dr högre, än Kongl. Maj:t föreslagit. Huruvida jernvägstrafikmedlen kunna komma att uppgå till 6,400,000 R:dr, tror jag för min del vara temligen problematiskt. Det är visserligen sannt att Trafikstyrelsen och Kongl. Maj:t ansett dessa medel kunna beräknas till nämnda belopp; men det kan ingalunda antagas som säkert, att trafikmedlen verkligen skola komma att uppgå till en så hög summa.

Jag erkänner att det är af jmförelsevis mindre vigt, att den af mig nu förordade försigtighet iakttages vid beräkandet af Statsverkets ordinarie inkomster, men då den af Utskottet föreslagna förhöjningen i priset å Kronans spanmål emellertid skulle komma att föranleda en förhöjning i dessa inkomster af ungefär 111,000 R:dr, yrkar jag, att Kammarerna, med afslag å Utskottets i denna punkt gjorda hemställan, måtte bestämma förslagspriset å Kronans spanmål till det belopp, hvartill detsamma i Kongl. Maj:ts Proposition blifvit beräknadt, eller 2 R:dr för kubikfoten.

Herr Carl Ifvarsson: Då jag deltagit i Utskottets beräkningar och öfverläggningar rörande nu förevarande ämne, anser jag mig böra yttra några ord för att bemöta hvad af föregående talare blifvit anfördt. Jag hyser visserligen ingalunda den tillförsigt, att jag skulle ega fullständig sakkunskap i detta ämne, helst jag såväl som de flesta andra ledamöterna inom Utskottet nödgas hemta erforderliga upplysningar från Statskontorets tjänstemän, men hvad jag sålunda inhämtat vill jag emellertid lägga i dagen. Jag får dock till en början gifva till känna, det jag ingalunda ämnar följa den siste talaren på den bana han inslog, då han ingick i beräkningar rörande de extra statsinkomsterna, ty dessa böra lika litet nu blifva föremål för Kammarernas öfverläggning, som de utgjort föremål för Stats-Utskottets behandling, utan tillkommer det Bevillnings-Utskottet att uppgöra beräkning deröfver samt sedermera föreslå beviljningar för att fylla Statens behof.

På samma gång jag instämmer med Herr von Troil deruti, att man icke bör beräkna Statens inkomster för högt, vågar jag tillika uttala den åsigt, att så icke heller skett i fråga om de ordinarie statsinkomsterna under de sista åren, och har jag icke heller hört några skäl nu under diskussionen framläggas därför, att det af Utskottet föreslagna pris 2 R:dr 10 öre per kubikfot skulle vara för högt beräknadt. Deremot synes mig som Utskottet anfördt giltiga skäl för sitt förslag, i det nemligen Utskottet

ådagalagt, att medeluppbördspriset för Kronans spannmål under de sednare åren utgjorde 2 R:dr 13 öre kubikfoten; hvarjemte Utskottet rästade upp märksamheten derpå, att innevarande års ovanligt höga spannmålspris, hvaraf årsmarkegången är beroende, jemväl komma att inverka på medelmarkegångspriset för nästkommande år. Utskottet har derföre ingalunda saknat skäl till den föreslagna förhöjningen i beräkning af spannmålspriset; — ja, jag tror till och med att detta pris gerna kunnat beräknas till 2 R:dr 15 öre kubikfoten, samt att Utskottet äfven så skulle gjort, om man icke ansett rådligt stadna vid 2 R:dr 10 öre för att icke alltför mycket försvåra uträkningarne. Äfven vill jag nämna att, om man å ena sidan bör akta sig att beräkna statsinkomsterna för högt, så bör man också å andra sidan låta sig angeläget vara att komma det rätta så nära som möjligt, om man också ej, för att ej försvåra uträkningarne, kan taga det pris, som närmast bör antagas motsvara det verkliga.

En talare yttrade, det han icke kunde förstå, huru nu förevarande pris på något sätt kunde inverka på löntagarnes inkomster. Förhållandet är likväl sådant, ty enligt uppgifter, som blifvit mig lemnade från Kongl. Statskontoret, uppstår detta förhållande derigenom, att åtskillige löntagare i lön uppbära dels penningar och dels indelt spannmål, samt att vid lönernas lyftande afdrag sker för spanmälen efter det pris, som vid riksdagen bestämmes, hvarigenom och då löntagarne äro berättigade att få sin spannmål löst efter medelmarkegångspris, samt detta alltid är högre än det vid riksdagen bestämda förslagspris, för löntagaren uppstår en vinst af skillnaden emellan dessa pris, hvilken skillnad han då rent af får till skänks, ehuru vid lönernas bestämmande detta ingalunda varit afsedt. När nu så är förhållandet, hemställer jag, om Utskottet skulle kunnat anses hafva väl bevakat Statens rätt och intresse, derest detsamma föreslagit att ifrågasvara spannmålspriset bort för nästa år sättas lika som de tio sistförflutna åren. Redan sistföregående riksdag var fråga väckt om att höja detta pris, men föll då; dock kan man väl icke alltid fortgå på samma sätt, helst det nuvarande priset varit bestående i tio år. Den omständighet, att indelta ordinarie räntan icke samtidigt blifvit höjd, kommer sig deraf, att i denna ränta ingå hvarjehanda persedlar, samt att det skulle vara med stor svårighet förenadt att uträkna, i hvad mån priset å hvarje persedel borde höjas för att slutligen komma till det rätta. Inom Utskottet lemnades dessutom den upplysning, att den indelta spannmålsvärdet i rikshufvudboken icke upptages på samma sätt som i riksstaten, samt att den verkliga inkomsten deraf blott med två procent öfverstiger det belopp, hvarmed densamma finnes upptagen i Staten.

På grund af hvad jag sålunda haft äran andraga och då jag af de föregående talarnes anföranden icke kunnat finna, det sådana skäl blifvit framlagda mot Utskottets förslag, att de bort verka till rubbande af min i detta ämne en gång fattade åsigt, anser jag mig böra yrka bifall till Utlåtandet. Det förvånar mig visserligen icke att förnimma, hurusom löntagareintresset här sticker sig fram och söker göra sig gällande, men deremot skulle det högelsen förundra mig, om detta skulle kunna ske med någon tillstymmelse till framgång.

Herr Björck: Det synes mig som hade en föregående talare anticerperat på Kammarens tid och göromål, då han redan nu ingår i en vidlyftig framställning angående statsregleringen. Här är nemligen icke fråga om, huruvida Statens utgifter och inkomster för 1868 eller 1869 gå ihop, utan blott att beräkna de inkomster, som utgå efter vissa bestämda grunder. Af Herr von Troils framställning skulle man lätteligen kunna draga den slutsats, att han hyste den åsigt, att beräkningen af Statsverkets inkomster bör vara lämpad efter det ändamål, som med dem afses eller att fylla Statens behof, så att beräkningen skulle göras hög eller låg, allt efter som man anser sig behöfva mera eller mindre, men en sådan grundsats bör icke få göra sig gällande, utan bör beräkningen göras oberoende af hvad Staten kan behöfva till utgifternas bestridande, samt således grundas allenast å för handen varande faktiska förhållanden. Vid denna beräkning får man låta leda sig hufvudsakligen af de upplysningar, föregående tider lemnat, men icke förtara så att inkomsterna beräknas högre eller lägre, i den mån behofvet kan vara större eller mindre. Jag har velat förutskicka dessa anmärkningar, emedan jag icke anser lämpligt att noggrannt följa Herr von Troil under hans utflygt vid bedömandet af förliedet och innevarande års statsreglering.

En föregående talare har redan fäst uppmarksamheten derpå, att nu för tillfället icke är fråga om Statens extra ordinarie inkomster. Det är väl sannt, att dessa inkomster i slutet af Utskottets Utlåtande finnas upptagna i enlighet med Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om Statsverkets tillstånd och behof, men det har alltid varit vanligt, att Riksdagen öfverlemnad åt Bevillnings-Utskottet att uppgöra och till Riksdagen afgifva förslag angående beräkningen af dessa inkomster, ehuru det tillkommer Stats-Utskottet att slutligen beräkna behofven och af berörda inkomster anvisa erforderliga belopp till statsutgifternas bestridande. I afseende å beräkningen af såväl de extra som de ordinarie statsinkomsterna ber jag att få fästa uppmarksamhet på en omständighet, som icke är utan inflytande vid denna frågas bedömande. Under föregående tider, då riksdag inträffade allenast hvar tredje år, måste beräkningen af Statens inkomster uppgöras med ledning af inkomsterna de tre föregående åren i medeltal, och den summa, som sålunda erhöles, utgjorde grund för beräkningen af inkomsterna de tre följande åren. Annorlunda kunde icke gerna ske, men härigenom inträffade för sista statsreglerings-året, att inkomsterna voro beräknade till det belopp, hvartill de uppgått fem år förut. Om nu såsom ett faktum får antagas, att folkmängden är i jemnt stigande, så följer ju ock deraf, att Statens inkomster böra bliwa större det sista af de tre statsregleringsåren, än hvad förhållandet varit fem år tillbaka i tiden. Detta förklarar de stora öfverskott, hvaröfver Statsverket fordom hade att disponera, hvaremot numera, då statsregleringen uppgöres hvarje år för det kommande året, man kommer vida närmare de verkliga resultat, så att öfverskott svårligen kan uppstå. I visst fall kan väl medgifvas, att öfverskott kunna i allmänhet vara ganska bra att hafva, men å andra sidan kan man icke förneka att ju det varit just dessa öfverskott, som verksammast bidragit att höja anslagen i alla riktningar, och att således den treåriga statsregleringsuppgörelsen i sin mån gifvit anledning dertill, att Statens utgifter ökats mera än kanske nödigt varit. Då vi nu kom-

mit till det lyckliga förhållandet att för hvarje år uppgöra statsregleringen för det kommande året, så kunna vi äfven i våra beräkningar mera närma oss de verkliga resultaten, hvaraf följer att öfverskott hädanefter blifva mera sällsynta.

Den värde talaren antydde att på olika sätt förfarits i fråga om beräkningen af Statens inkomster, i det man förr i tiden skulle i allmänhet beräknat inkomsterna allt för lågt, men nu deremot allt för högt. Den förklaring jag nyss lemnat torde vara nog för att utreda hvad i denna anmärkning kan vara grundadt eller icke, och tror jag att den förändring i beräkningssättet, bemålde talare tyckt sig hafva förmärkt, icke är något annat än en naturlig följd af verkliga förhållandena. I öfrigt skulle det vara ganska svårt att bestämma den tidpunkt, då man sålunda skulle i afseende å beräkningssättet öfvergått från ett system till ett annat. Att något dylikt system icke funnits, visar sig bäst i fråga om de ordinarie inkomsterna, ty dessa hafva till sina resultat nära nog på skillingen motsvarat de gjorda beräkningarne, och hvad angår de extra inkomsterna, hvilka till sin natur äro vexlande, så hafva dessa visst icke med afsigt oriktigt beräknats, men förhållanden, som på iörhand varit hardt nära omöjliga att förutse, hafva någon gång orsakat, att dessa inkomster icke motsvarat de gjorda beräkningarne. I öfrigt vill jag i förbigående nämna, det jag delar den värde talarens uttalade öfvertygelse derom, att tullintraderna för innevarande år äro för högt beräknade, men hemställer tillika, huruvida, vid den tid denna beräkning uppgjordes, det varit möjligt att förutse och taga i betraktande en del förhållanden, som sedermera inträffat och inverkat på dessa inkomster. Dylika tillfälliga omständigheter kunna icke utöfver en viss gräns tagas med i räkningen, utan måste man, då de inträffa, se till huru man på bästa sätt må kunna fylla britten. Emellertid anser jag att man bör lägga vikt vid Herr von Troils yttrande, i hvad det afser beräkningen af extra inkomsterna för nästinstundande år, såsom förtjent af uppmärksamhet. Det tillkommer emellertid, enligt grundlagen, Bevillnings-Utskottet att närmare utreda dessa förhållanden, hvilka vid behandlingen af förevarande ämne icke böra tagas i betraktande, och föreställer jag mig en omständligare utredning af statsregleringen nu vid detta tillfälle icke vara på sin plats, hvarvid jag dock tillåter mig tillägga, att det måhända blir nödvändigt att nedsätta beräkningen af tullafgifterna; helst det icke synes mig riktigt, att förhöjningarne i tullen å socker och kaffe blifvit af Regeringen bibehållna och deremot vapenskatten helt och hållet eftergifven, hvarigenom de synas hafva full rätt, som bestridde beviljandet af tullförhöjningen just på den grund, att dessa skulle komma att bibehållas, äfven efter det vapenskatten upphört.

Vidkommande den föredragna punkten i Betänkandet, så har man anmärkt såsom en inkonsequens, att i afseende å vissa poster, som utgå i indelt spanmål, priset å spanmålen blifvit höjdt, men att deremot så icke skett beträffande andra poster. Herr Carl Ifvarsson har i detta afseende redan lemnat fullständiga upplysningar. Den beräkning af Statens inkomster utaf räntor, som i Utlåtandet förekommer, grundar sig å nu förhandenvarande förhållanden, och låter denna beräkning lika väl försvara sig som beräkningen af inkomster i allmänhet på grund af den

föregående tideus verkliga resultat; och då nu härtill kommer att beräkningen af prisen å de särskilda persedlar, som ingå i räntorna, är förenad med med särdeles stort besvär, har Utskottet saknat anledning att i fråga om räntornas beräkning vidtaga någon förändring.

Särskildt har af den talare, som förut hade ordet, anmärkning gjorts emot det af Utskottet, för rörhöjning af förslagspriset, åberopade skäl, att "med bibehållande af nuvarande statspris en del indelningshafvare, hvilka utan beräkning å lönen uppbära forsellönsersättning, dessutom skulle göra en vid lönernas bestämmande icke afsedd vinst å uppbördens för den indelta spanmålen"; hvilket skäl förefallit bemålde talare mindre tydligt. Detta sednare medgifves villigt och det så mycket heldre som jag sjelf fästade uppmärksamheten derpå, att ifrågavarande sats möjligen skulle kunna föranleda missförstånd, och att den derföre bort på annat sätt uttryckas, om icke helt och hållet uteslutas. Meningen dermed har annars varit att uttrycka, att genom bibehållande af gamla förslagspriset, 2 R:dr, större fördelar bereddnes vissa löntagare, än som ursprungligen vid lönernas bestämmande varit afsedda; och lärer satsens rättighet svårligen kunna förnekas, ehuru den med sin nuvarande uppställning förefaller oklar. Det förhåller sig nemligen så, att i de till åtskilliga löntagare utgående löner, hvilka äro till visst penningbelopp bestämda, ingår äfven indelt spanmål, och då nu det vid Riksdagen bestämda förslagspris tages till grund vid bestämmandet af spanmålens värde, samt det sedermera åligger Staten att fylla lönen till det i penningar bestämda beloppet, så framgår ju klarligen att ju lägre förslagspriset sättes, ju större fyllnad i penningar erhåller löntagaren; och då det kan antagas, likasom det af Stats-Utskottet blifvit antaget, att det markegångspris, hvarefter spanmålen i verkligheten liqvigationssätt, som han gör en vinst, hvilken bliver än större, om förslagspriset är obilligt lågt, och har Utskottet derjemte erinrat, att sådan löntagare jemväl åtnjuter fördelen af forsellönsersättning, ehuru anmärkningen derom fått en plats, som icke bidrager till en riktig uppfattning af hvad Utskottet i hufvudmeningen velat uttrycka.

För min del kan jag således icke inse annat, än att billigheten fördrar att ifrågavarande förslagspris höjes, på sätt Utskottet föreslagit, och detta så mycket heldre, som troligen här inom Kammaren ingen lärer vilja bestrida, att ju, efter all anledning, spanmålsprisen innevarande år komma att stå ganska höga; och kan jag till följd häraf icke underlåta att till Utskottets förevarande hemställan yrka bifall.

Herr Rosenberg: Sedan två talare uppträdt mot Utskottets förslag, och två andra talare, såsom mig synes, temligen väl försvarat det samma, kunde det vara öfverflödigt att vidare orda i denna fråga. Några ord må dock anföras.

Man har sagt, att det är angeleläget att priset icke sättes för högt; mig synes det vara lika angeläget att det icke bestämmes allt för lågt. Ända sedan 1859 har medeluppbördspriset, med undantag af första året, öfverstigit det nu föreslagna priset, och då lärer man väl icke med skäl kunna påstå, att detta är för högt tilltaget.

En talare yttrade, att 2 R:dr 10 öres pris till nästa år vore endast en förmodan; men jag tror att denna förmodan har god grund för sig, ty ingen lärer väl minnas så höga spanmålspris som de nu gällande, och dessa komma ju att inverka på 9 följande års medelmarkegångspris, hvadan man väl med temlig visshet kan antaga, att det nu föreslagna priset kommer att hålla sig icke blott nästa utan flera följande år.

Man har vidare ordadt om hvad detta pris kan inverka på tjänstemännens löner. Jag ber härvid att såsom ett i någon mån analogt exempel få nämna landets folkskolelärare. De hafva en årlig lön af 400 R:dr, hvare ingå 8 tunnor spanmål in natura. Ju högre spanmålspriset är, ju mindre blir då det kontanta tillskottet för fyllnad af 400 R:dr. Deraf synes således, att Statens utgifter till icke obetydlig del bero på spanmålsprisen, då i lönen äfven ingår spanmål. Jag yrkar därför bifall till Utskottets förslag.

Herr Friherre Gripenstedt: Jag vill börja med den förklaring, att jag anser denna fråga icke vara af synnerlig vikt, och att jag därför icke heller ämnat yttra mig om densamma, om icke under diskussionen förekommit åtskilligt, som dertill gifvit anledning. De skäl, Stats-Utskottet anfört för den föreslagna förhöjningen af 10 öre per kubikfot, äro egentligen tvänue, och af olika beskaffenhet. Det ena består i en uträkning, grundad på en tablå, som visar huru under föregående tid prisen ställt sig, och hvaraf man kommit till den slutsats, att förslagspriset med trygghet kan antagas uppgå till 2 R:dr 10 öre. Jag har icke något att anmärka emot denna argumentation, och tror äfven för min del att priset i verkligheten kommer att uppgå till nämnda belopp; men af skäl, som här blifvit utvecklade, synnerligast af Herr von Troil, anser jag, då här blott är fråga om en kalkulation, att det för jernhetens skull och för att uppväga de brister som möjligen kunna uppstå i andra kalkulationer, varit bäst om man bibehållit den af Kongl. Maj:t föreslagna summa. I afseende på den indelta spanmålen verkar en förhöjning i priset ingenting, men deremot har den något inflytande på uppskattningen af den Kronan behållna spanmålen.

Det andra af Utskottet anförda skälet är, såsom Herr Björck redan medgifvit, något oklart. Jag ber att derom få yttra några ord, så mycket heldre som två ledamöter af Utskottet deråt gifvit en alldeles olika förklaring. Herr Carl Ifvarsson har ganska skarpt och riktigt karakteriserat sin mening, då han sagt, att här vore fråga om ett "löntagare-intresse", som det icke vore skäl att tillhandagå. När jag läste den ifrågasvarande slutpunkten af Betänkandet, som börjar med "desto heldre", kunde jag ej fatta hvad Utskottet dermed menade. Herr Carl Ifvarsson har nu upplyst, att härmed syftades på de indelningshafvare, som uppbara forsellön; således på dem som enligt 1855 års författning hafva frångått sin rätt att uppbara tiondespanmål antingen, efter uppsägning, in natura, eller efter årets markegång med tillägg af forsellön, samt medgifvit att värdet deraf finge beräknas efter medelmarkegång med bibehållande af forsellönen, hvilken i sådant fall utgår icke af räntegifvarne, utan af Staten. Jag ber att härvid först få påminna, att frågan om forsellönen står alldeles utanför frågan om lösningspriset, ty forsellönen ersättes enligt

quantiteten af spannmål utan afseende på priset. Vidare måste erinras att lösen för denna spannmål icke utgår efter det kalkylerade statspriset, utan efter det tioåriga medelpriset. Det är således i detta afseende likgiltigt, om det kalkylerade priset är 2 R:dr 10 öre eller något annat. Jag kan därför icke finna annat, än att ett misstag i framställningen härom egt rum.

Herr Björck, åter, har angående den anmärkta strofen, så vidt jag rätt uppfattat hans mening, gifvit en helt annan förklaring och sagt, att dermed syftades på sådana löntagare, som fått sig tillagd en kontant summa utöfver det belopp, som beräknats i spannmål, samt att den kontanta summans storlek berodde på spannmålsprisets högre eller lägre uppskattning. Såvida frågan gällde, huruvida tilläggssumman blifvit för högt eller för lågt tilltagen, medgifver jag att beloppet af det kontanta tillskottet, vid bestämmandet, berodde på kalkulationspriset; men sedan denna tilläggssumma en gång är fixerad, inverkar förslagspriset icke vidare på beloppet, ty räntornas värde utgår icke efter förslagspris, utan efter tio års medelmarkegångspris. Jag kan således icke heller af denna förklaring finna, att frågan berör löntagareintresset; och om man beslutar sig för att bibehålla det gamla förslagspriset, må man alltså ej föreställa sig, att man derigenom sett löntagarnes intresse till godo.

Jag har velat yttra dessa ord för att visa, att Stats-Utskottets sednare argument ej blott är svårt att förstå, utan äfven saknar grund. Jag vill dock icke motsätta mig den föreslagna förhöjningen, ehuru jag tror att det varit lämpligast att hålla sig vid det gamla priset.

Herr Grefve Posse: Jag hade hoppats att icke behöfva uppträda i denna fråga, sedan Herr Carl Ifvarsson, som är ledamot af Utskottets inkomstafdelning, på ett lika klart som fullständigt sätt utredt frågan; men efter Herr Friherre Gripenstedts anförande anser jag det icke vara ur vägen att meddela några ytterligare upplysningar.

Det har blifvit anmärkt, att den föreslagna förhöjningen kunde medföra den våda att, genom att beräkna Statens inkomster för högt, en brist lätteligen skulle kunna uppstå; men den, som förutsätter något sådant, har icke gjort sig reda för förhållandet, ty sätter man 2 R:dr 10 öre i kredit, skall man sätta samma summa i debet, och då verkar förhöjningen ingenting.

Hvad angår tvisten emellan Herr Carl Ifvarsson och Herr Friherre Gripenstedt, huruvida vissa tjänstemän få afräkning för den spannmål, som ingår i deras lön, antingen efter förslagspris eller efter medelmarkegångspris, så ber jag att få fästa uppmärksamheten derpå, att den indelade spannmålen, som tillkommer vissa tjänstemän, löses efter medelmarkegångspris, men att deremot den oindelade spannmålen, som är anslagen till elementarläroverken, beräknats efter statspriset; ett förhållande som styrkes af Kongl. Maj:ts Bref till Statskontoret af år 1863, hvilket jag här håller i min hand och finner vara kontrasieradt af dåvarande finansministern. Skillnaden emellan medelmarkegångspriset och statspriset blir en, utöfver stat, effektiv fördel för de tjänstemän, som ännu äro berättigade erhålla lösen för spannmål efter medelmarkegångspris.

Jag inskränker mig till att yrka bifall till den föredragna punkten i Utlåtandet och vill nu icke yttra mig angående öfriga statsregleringsfrågor, helst tillfälle dertill nog framdeles erbjuder sig.

Herr Statsrådet Friherre af Ugglas: Vid bestämmande af detta förslagspris har såväl Riksdagen som Kongl. Maj:t hittills alltid lagt vikt på att erhålla en jemn och lätt beräknelig summa. Vid 1856 års riksdag bestämdes priset till 2 R:dr för hvarje kubikfot. Härigenom vanns, så yttrade Stats-Utskottet vid samma riksdag, "den väsendtliga fördel, att priset för en kanna spanmål kommer att utfalla i jemna tiotal af öre". Enahanda åsigt har af följande Riksdagar alltjemt uttalats, och detta fastän priset, efter hvilket spanmålen inlösts, något öfverstigit förslagspriset. Vid sådant förhållande ansåg Kongl. Maj:t ej skäl förefinnas att föreslå någon förändring, helst detta förslagspris icke betydligt understeg det gällande. Vill man åter frånga den hittills följda praxis, bör man söka ett vid prisets bestämmande så mycket som möjligt träffa verkliga förhållandet; och jag vill icke förneka att detta inträffar med ett pris af 2 R:dr 10 öre; frågan är dock af ganska ringa vikt. De inkomsttitlar, på hvilka detta pris utöfvar någon inverkan, äro tiondespanmålen, arrendespanmålen och hästvakansspanmålen. Dessa titlar uppgå till 1,104,175 kubikfot, och en förhöjning af 10 öre utgör sålunda 110,417 R:dr 50 öre; men å andra sidan äro under de särskilda hufvudtitlarne, efter ett förslagspris af 2 R:dr per kubikfot, anvisade 902,200 kubikfot, för hvilka, om en förhöjning af 10 öre eger rum, priset måste höjas med 90,220 R:dr, och skillnaden emellan dessa båda belopp utgör icke heller någon ökad tillgång, emedan, då räntegifvarne icke *betala* spanmålen efter förslagspris utan efter markegång, Staten hvarken får mer eller mindre, om förslagspriset sättes högre eller lägre. I ett afseende uppkommer dock en liten vinst för Statsverket. Under åttonde hufvudtiteln finnes nemligen anvisad spanmål, som efter förslagspriset ingår i den uti penningar bestämda lön till elementarläroverkens lärare, och gifvet är att, om förslagspriset höjes, minskas det erforderliga penningetillskottet. Det hade varit önskligt, om Utskottet något tydligare och bestämdare, än som skett, framhållit och utredt detta. Tiden har varit allt för knapp för att nu hinna uppgöra en fullständig beräkning deröfver, men jag tror mig vara sanningen temligen nära, då jag lemnar den upplysning, att vinsten kommer att reduceras sig till omkring 8,800 R:dr, en vinst som allt något motväges af det besvär, som åstadkommes genom omräkning af alla stater, uti hvilka indeld spanmål, efter förslagspris, ingår.

Då jag emellertid icke kan bestrida, att 2 R:dr 10 öre är ett pris, som under den närmaste framtiden antagligen icke är för högt, saknar jag skäl att motsätta mig det förslag, som från Stats-Utskottet utgått.

Herr Carl Ifvarsson: Jag vet icke, om jag yttrat mig så otydligt, då jag förra gången hade ordet, att man icke kunnat förstå mig, eller om saken varit den, att man icke velat förstå hvad jag sagt. Jag antager emellertid, att det förra varit händelsen, och ber därför få förklara, att det icke varit på forsellönen jag lade vigten, då jag nyss yttrade mig, utan på den vinst som skulle tillkomma indelningshafvarne på sjelfva

Den 19 Februari.

spanmålspriset, derest detta icke blefve höjdt. Att härigenom å andra sidan Staten gör motsvarande förlust, ber jag få visa genom ett exempel, så vida detta icke kan anses öfverflödigt, sedan Herr Finansministern nu medgifvit, att han icke har något emot den nu ifrågasatta förhöjningen. Om t. ex. en lektorslön är bestämd till 2,000 R:dr, och deraf, enligt den gamla staten, äro under lönen anslagna 200 tunnor spannmål, så måste, när priset å denna beräknas till 2 R:dr per tunna, skillnaden emellan de 200 tunnornas värde, eller 400 R:dr, och den fastställda lönen utgå af statskassan med 1,600 R:dr. Om man nu höjer spanmålspriset på samma quantitet spannmål till 2 R:dr 10 öre per kubikfot, så och då denna således uppgår till 420 R:dr, blir Statens utgift endast 1,580 R:dr, hvaraf klart torde inses, att, i samma mån spanmålspriset höjes, Statens kontanta bidrag till lönenes fyllande blir mindre, hvilket alltid måste blifva en vinst för statskassan. Hvad jag påstår, är således endast, att, om det gamla priset bibehålles, löntagarnes intresse blir obehörigt tillgodosedt. Må så vara, att besparingen för Statsverket icke blir större än 8,000 R:dr om året; men om man tänker sig spanmålspriset oförändradt under tio år, kommer denna förlust af såväl kapital som ränta derå att belöpa sig åtminstone till 100,000 R:dr, hvilken summa icke är så alldeles obetydlig.

Skulle för besväret vid staternas omräknande något extra biträde behövas i embetsverken, samt några hundra Riksdalers arfvode dertill erfordras, kan detta icke anses så farligt. Det blir i alla fall en småsak i förhållande till Statens vinst på förhöjningen af spanmålspriset, och då jag icke kunnat finna de skäl, man anført för Utskottets förslag, vederlagda, anhåller jag fortfarande om bifall dertill.

Herr Björck: Jag ber endast att få tillägga några ord, och delar jag fullkomligt den åsigt, som här blifvit yttrad, att, emedan förslagspriset på Kronans spannmål under tio år varit oförändradt, man icke fästat tillbörlig uppmärksamhet på det inflytande detta pris utöfvar på statsregleringen. Derföre är man icke heller nu ense om hvad betydelse en förändring i priset eger, och hvilka verkningar det kommer att medföra. Man har väl riksdag efter riksdag i Kongl. Maj:ts Proposition om statsregleringen sett en särskild punkt handla om förslagspriset å Kronans spannmål. Denna punkt torde här likväl icke hafva annat ändamål, än att bestämma den ersättning, som skulle utgå till de äldre tjänsteinnehafvare, hvilka före 1840 års riksdag fått spannmål anslagen under sina löner, hvilket är någonting helt annat än indeld spannmål under lönen. Spannmål under lönerna är nemligen en anordning, som vidtogs för att hjälpa upp penningelönerna efter det vexlande behöfvet, utan att höja lönebeloppet. Man bestämde derföre en viss del af lönen i spannmål, så att, allt efter som spanmålen steg eller föll i värde, ökades eller minskades också lönen. Mången har antagit, att Kronans förslagspris å spannmål blott utöfvar inflytande på nyssnämnde tjänstemäns löner; men här har blifvit irrågasatt en förändring i detta pris för helt annat ändamål, nemligen med afseende på dem, som hafva indeld spannmål sig anslagen och derutöfver erhålla fyllnad i kontant lön. Härom gäller nu tvisten, ty i motsats till en talare på högra sidan anser jag, att förslagspriset å Kronans spannmål verkligen utöfvar inflytande på de löner, hvilka utgöras både af indeld

spannmål och penningar. Det kan visst vara svårt att så här på stående fot afgöra hvem som har rätt i denna fråga, men jag håller mig härvid till hvad Herr Finansministern nyss yttrade, eller att genom förslagsprisets höjning den indelta spannmålets värde också skulle förändras och Statsverket göra en vinst, som af honom beräknades till ungefär 8,800 R.dr. Der hafva vi, enligt mitt förmenande, den rätta synpunkten för frågans bedömande, så vidt den nu på detta rum kan utredas.

Öfverläggningen var slutad, och Utskottets hemställan bifölls.

Utskottets yttranden och beräkningar under punkterna 1—21.
Godkändes.

Punkten 22, angående jernvägstrafikmedlen.

Härvid yttrade

Herr Hedlund: Då ingen annan begärt ordet, nödgas jag, ehuru icke beredd dertill, att med några ord framställa mina skruler med afseende å upptagande i den ordinarie statsregleringen med dess inkomster och utgifter af jernvägstrafikmedlen, eller, rättare sagdt, inkomsterna af och utgifterna för jernvägstrafiken. Det är visst sannt, att man så tillvägagått med åtskilliga andra, dermed jemförliga poster i vår budget, men, då Staten här är iune på affärsverksamhetens område, synes det mig vara rättare, att endast nettobehållningen af våra jernvägar uppföres i den ordinarie budgeten. I detta afseende ber jag att få göra en jemförelse, som ligger nära till hands, nemligen med Riksbanken. Ej har man företagit sig, att uti vår statsreglering på ena sidan upptaga alla Riksbankens inkomster och på andra sidan alla dess utgifter, utan man åtnöjer sig med att bland statsinkomsterna inberäkna den slutliga behållningen af Bankens rörelse, som verkligen kan komma Statsverket till godo. Detta förfarande hindrar emellertid icke Representationen att taga Bankens hela verksamhet i granskning och noga nagelfara både dess inkomster och utgifter.

I samma mån jernvägsnätet utsträcket och utgifterna för jernvägarne antaga större dimensioner, dels till följd af trafikens tillväxt och dels genom nyanläggningar och uppförande af nya byggnader, är det klart, att så väl inkomsterna af som utgifterna för jernvägarne komma att betydligt variera; och det torde därför vara mindre egentligt, att dylika fluktuerande poster förekomma i den ordinarie budgeten. För min del tror jag det vara lämpligare, att der upptaga blott nettobehållningen, såsom man gör i fråga om tull- och postmedlen.

Herr Statsrådet, Friherre af Ugglas: Den siste talaren har ansett mindre lämpligt att upptaga trafikmedlen bland Statsverkets inkomster, emedan Statens befattning med jernvägarne vore att betrakta mera såsom en affär, och dessa medel dessutom komme att i betydlig mån fluktuera. Han slutade sitt anförande med att till stöd för sin åsigt åberopa behandlingen af postmedlen. Jag ber då att få erinra, hurusom bland Statsverkets inkomster upptages Postverkets bruttoinkomst, och att på

sjunde hufvudtiteln ett belopp, hittills motsvarande samma inkomster, af-förts till bestridande af Postverkets utgifter. För min del anser jag det vara af stor vikt, att trafikmedlen erhålla sin rätta plats bland Statens inkomster. De hafva nu växt till en så stor summa, att det kan vara skäl att man får se dem upptagna såsom en verklig tillgång, och med den ledning erfarenheten gifver, hyser jag goda förhoppningar att denna statsinkomst skall blifva af stor betydelse.

Under det första året man kunde tala om någon egentlig jernvägs- trafik, eller år 1862, utgjorde nemligen dessa medel endast 1,600,000 R:dr, och nästlidet år, enligt hvad Utskottets Betänkande innehåller, öfver 5,900,000 R:dr. Att de ytterligare skola växa, har man ju all anledning att hoppas. Då nu härtill kommer, att Kongl. Maj:t, i följd af Riksdagens begäran, kommer att årligen framlägga förslag å samtliga med trafiken å Statens jernbanor förenade kostnader och utgifter, kan jag ej finna något skäl, hvarföre man icke skulle behandla trafikinkomsten såsom hvarje annan Statens inkomst. Härigenom skall man också otvifvelaktigt bättre och med mera intresse följa den verksamhet, som inom denna gren af förvaltningen utvecklas. Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Björck: Jag kan ej neka, att jag äfven till en början var ganska tveksam, huruvida det af Regeringen framlagda förslaget om upp- tagande i den ordinarie budgeten af ifrågavarande inkomster och utgifter borde vinna framgång eller icke. Det torde icke kunna bestridas, att, om Staten företager en industriel anläggning, som ej egentligen tillhör dess ändamål, Staten bör betrakta denna såsom temligen fristående från den egentliga statsförvaltningen och alltid laga så, att Staten kan när som helst skilja sig från en dylik inrättning. I vissa fall kan sådant tänkas rent af såsom en nödvändighet, och *då* torde den omständigheten, att en sammanblandning egt rum mellan det industriella företagets finanser och den allmänna budgeten kunna öka svårigheterna för ett särskiljande. Icke heller lärer det i andra länder i allmänhet vara brukligt att förfara så som här blifvit ifrågasatt, utan man nöjer sig med att bland statsinkom- sterna upptaga behållningen, och låter sedan företaget, att jag så må ut- trycka mig, sköta sig sjelft. Hos oss har emellertid erfarenheten lärt, att man måste vidtaga den nu föreslagna åtgärden. Man har länge hoppats att få några inkomster af våra jernvägar, för att dermed bestrida ränta och amortering å jernvägslånen, hvilken hittills utgjorts genom skatte- bidrag. En gång syntes Statsverket också kunna få något understöd i detta afseende, och man erhöi verkligen 700,000 R:dr af trafikinkomsterna, men det anmüldes snart, att dessa medel erfordrades för jernvägarne eget behof, och så utgingo de å nyo ur statskassan. Sedermera har, så vidt jag eger mig bekant, ingenting från jernvägarne influtit till statskassan mera än 1,200,000 R:dr, som förra året lemnades. Jag tror dock, att en större summa skulle kunna årligen tillfalla Statsverket, om man kunde förnäå vederbörande att iakttaga den största sparsamhet inom denna för- valtningsgren, och enda sättet att åstadkomma detta, är att ställa saken så, som Regeringen nu föreslagit. Deraf blir en nödvändig följd, att Jern- vägsstyrelsen måste inlemna till Statskontoret sina inkomster, och Stats- kontoret får tillse, att Jernvägsstyrelsen ej behåller några medel utöfver

hvad behöfligt är, och, uti intet fall, får använda något utöfver den uppgjorda staten, vare sig nu att denna fastställles af Regeringen ensamt eller af Regeringen och Riksdagen tillsammans. Hittills har det icke tillgått så, utan Jernvägsstyrelsen har haft fria händer och fått göra sina inbetalningar till Statsverket, när Styrelsen sjelf funnit för godt. Förändringen i detta fall är således ganska vigtig, och häraf uppkommer den kontroll öfver inkomsten af jernvägarne, som vinnes genom det nu föreliggande förslaget.

Den hufvudsakligaste vinsten af detta förslag tror jag dock blifva den större kontroll öfver utgifterna för våra jernvägar, som måste uppkomma, då Representationen tvingas att riksdag efter riksdag tillse beskaffenheten af dessa utgifter. Att en dylik kontroll skall blifva verksammare än den nuvarande, då regleringen af jernvägsstatens utgifter ligger utom Representationens verksamhet och blott är underkastad Revisorernes granskning, ligger för öppen dag. Då man för hvarje riksdag har tillfälle att kasta en öfverblick på jernvägarnes förvaltning och dervid ser framför sig en utgiftssumma på mer än 4,000,000 R:dr, måste detta blifva en uppmanning till sparsamhet; och just dertfore är jag ifrig att understödja detta förslag, emedan jag tror, att, när Representationens uppmärksamhet tages i anspråk för regleringen af jernvägarnes utgiftsstat, följderna skall blifva den, att man söker inskränka utgifterna till de minsta möjliga belopp, som med trafikens behöriga drifvande och nödig kontroll öfver förvaltningen stämma öfverens. Man kan visserligen tänka sig en fara häraf uppstå derigenom, att, om jernvägarne i följd af någon särskild anledning behöfva något extra tillskott, detta skall upptagas bland den extra statsregleringen, utan att man så noga tillser i hvad förhållande denna utgift står till de inkomster, jernvägarne lemna. Men denna fara är så ringa i jemförelse med de fördelar, som vinnas, att jag, för min del, icke kan annat än lifligt tillstyrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Hedlund: Jag ber om ursäkt, att jag å nyo begärt ordet, men jag har velat fästa uppmärksamheten derpå, att mitt förre yttrande icke var förenadt med något yrkande, utan att jag endast ville framställa några betänkligheter, som hos mig uppkommit rörande lämpligheten af den nu ifrågasatta åtgärden, betänkligheter, hvilka af den här förda diskussionen icke blifvit häfda, utan snarare ökade genom den sednaste talarens yttrande. Han medgaf, att här vore fråga om en affärsrörelse; men då vågar jag påstå, att, om det är en affär, så måste den också drivas affärsmessigt, och då kan man icke på förhand så noga beräkna hvarken inkomsterna eller utgifterna. Skall nu Representationen ingripa så djupt i jernvägarnes förvaltning, att den på förhand bestämmer utgifterna dertför, torde Riksdagen hafva åtagit sig ett ganska kinkigt värf, i min tanke nästan omöjligt att utföra. Den enda kontroll, jag anser Riksdagen i detta afscende kunna utöfva, är genom dess Revisorer, så att, blott när anmärkningsanledningar förekomma, Riksdagen får taga den under pröfning, men denna kontroll är också fullt tillfyllestgörande och den enda lämpliga för en sådan förvaltningsgren som den nu ifrågavarande.

Här har blifvit yttradt, att Staten icke haft några inkomster af jernvägarne. Detta kan vara en sanning, men beror ju derpå, att Jernvägs-

styrelsen fått behålla dessa inkomster för materielens tillökning och för byggande af nya stationshus etc., som rätteligen hört till ett byggnadskonto och icke till trafikkontot. I detta afseende har man gjort sig skyldig till ett misstag, då man icke vid jernvägsmedlens användning bestämdt särskiljt dessa båda konti, och häri behöfver en förändring vidtagas, bland annat för att vederlägga den åsigten, att jernvägarne icke lemna någon afkastning, ett missförstånd, som tyvärr är så vanligt, och till hvilket jag anser äfven den siste värde talaren i någon mån hafva skattat.

För öfrigt anser jag det vara fullkomligt billigt och ligga i sakens natur, att trafikmedlen användas till ränta och amortering å jernvägs-lånen, och att behållningen deraf således ingår till Riksgälds-kontoret, men jag anser betänkligt, att Representationen inkastar sig i bedömande af en utgiftsstat, som nödvändigtvis kräfver en viss frihet.

Herr Anders Gudmundsson: Utan att bestämdt kunna yttra mig om de siffror, hvilka man här framdragit, tror jag emellertid, i likhet med Herr Hedlund, att Kammarne borde något mera beakta denna fråga. Det förefaller mig verkliga så som vore det icke alldeles riktigt, att draga in trafikmedlen på den ordinarie statsregleringen, utan nog är det väl lämpligare att de tillhöra den extra ordinarie regleringen, hvarigenom det blifver lättare att bestämdt få reda på beloppet af denna inkomst. Med anledning deraf och då det torde vara säkrast, att Riksgälds-kontoret får behålla dessa medel, eftersom detta embetsverk behöfver tillse, att tillgångar finnas för betäckande af landets skuld, finner jag Utskottets förslag mindre lämpligt, och, så vida denna min mening i någon mån är riktig, yrkar jag, att trafikmedlen måtte upptöras på den extra ordinarie statsregleringen.

Vidare anfördes icke och punkten godkändes.

Utskottets slutliga hemställan å sid. 10.

Bifölls.

Hvad Utskottet under rubriken: "*Extra ordinarie inkomster*" anmält å sidd. 10 och 11 af dess Utlåtande, lades till handlingarne, och blef slutligen jemväl godkänd den vid Utlåtandet fogade tabell öfver Statsverkets inkomster, under förbehåll att de sifferuppgifter, som deri meddelats, öfverensstämde med motsvarande sifferberäkningar i sjelfva Utlåtandet.

§ 7.

Föredrogs Stats-Utskottets Utlåtande N:o 9, i anledning af väckt motion om nedsättning i den vid sednaste riksdag för Andra Kammarens ledamöter bestämda resekostnadsersättning.

Utskottets förra hemställan lästes, och yttrade i anledning deraf

Herr Jöns Pehrsson: Ehuru Stats-Utskottet till någon del fäst at afseende vid mitt förslag, så kan jag icke vara belåten med det föreliggande Betänkandet, emedan jag hyser den åsigt, att i en tid, då man ordar så mycket om en statsbrist på många millioner, så behöfver man

ock tillämpa sparsamhetens grundsats i hela dess utsträckning och i alla fall, der det låter sig göra. Jag anser, att ett sådant fall här är inne och föreställer mig, att 2 R:dr 50 öre per mil i skjutskostnadsersättning bör vara ganska tillräckligt, ty litet hvar af Kammarens ledamöter kan låta sig nöja med skjuts efter en häst, och i sådant fall betäcker öfverskottet i ersättningen mer än väl hvad som kan åtgå till reseffekternas fortskaffning samt vivre m. m., helst den, som reser längre vägar, bör kunna tillryggalägga tio till tolf mil om dagen och derigenom äfven inbespara icke obetydligt på skjutskostnadsersättningen.

Då det dessutom vid detta tillfälle är fråga om den egna fördelen och det sålunda är af så mycken större vigt att ett godt föredöme gifves af Kammaren, yrkar jag afslag å punkten och bifall till mitt förslag, eller att skjutskostnadsersättningen bestämes till 2 R:dr 50 öre per mil.

Herr John Ericson: Då det af Stats-Utskottet vid sistlidne riksdag uppgjorda förslag till resekostnadsersättning åt denna Kammarens ledamöter — hvilket förslag stödde sig på det nu gällande resereglementet, i det resekostnaden bestämdes till lika belopp, som består de Statens embetsmän, hvilka hafva samma traktaente som Kammarens ledamöter — inkom till Riksdagen och Andra Kammaren, uppstod, såsom något hvar torde påminna sig, en liflig öfverläggning, der vackra och oegennyttiga tal höllos och sparsamhetens grundsatser lifligt proklamerades. Tyvärr svarede icke voteringsresultatet emot talen, utan Kammaren stadnade i ett beslut, som gjorde det uppenbart, att frågan åter en gång skulle komma på tapeten. Detta har ock inträffat; och det vore särdeles önskligt, om den nu blefve löst på ett sådant sätt, att den icke åter och åter behöfde uppdyka och påkalla en obehaglig och föga lämplig diskussion. För detta ändamål skulle jag vilja föreslå antagandet af Utskottets förslag med den af Herr Carl Ifvarsson deri gjorda modifikation, beträffande den dubbla hyttplatsen, emedan förslaget, sålunda modifieradt, synes mig hålla en medelväg, som bör kunna förena de olika åsigtorna.

Innan jag slutar, kan jag dock icke lemna utan beaktande ett i Utskottets motivering förekommande raisonnement. Utskottet finner nemligen billigt, att då någon traktaentsersättning under resedagarne icke utgår, utan den bestämda godtgörelsen innefattar ersättning för alla de kostnader, riksdagsman under resan får vidkännas, den, som icke vill af egna medel bestrida lefnadskostnaden under resan, må ega någon utväg, att genom begagnande af andra klassens vagn på jernväg eller af blott half hytt på ångfartyg, betäcka denna kostnad.“ Detta vill med andra ord säga, att då grundlagen icke vet af någon traktaentsersättning, utan tillerkänner riksdagsman endast resekostnadsersättning, så skall man taga till denna så rundligt, att den förslår äfven till betäckande af traktaentskostnaden. Att en enskild talare möjligen kan låta ett sådant yttrande undslippa sig, må vara förklarligt, men att Stats-Utskottet med dess erfarenhet och insigt i grundlagens rätta förstånd, gör sig dertill förfallet, är, minst sagdt, besynnerligt.

Då nemligen grundlagen ej nämner ett ord om traktaente, så är det uppenbarligen dess mening, att något sådant icke skall tillkomma riksdagsmännen, och jag kan derföre icke annat än på det lifligaste mot-

sätta mig hvarje försök att på ett eller annat sätt insmuggla detsamma i ersättningen. Jag begär bifall till Herr Carl Ifvarssons reservation.

Herr Ahlgren: När frågan om kostnadsersättningens bestämmande vid sednaste riksdag förevar till behandling, uppträdde inom Kammaren ej mindre än mellan 25 och 30 talare, de flesta ifrande för sparsamhet och indragning, men då voteringen egt rum, visade det sig, att desse talares åsigt ingalunda uttryckte majoritetens utan minoritetens tanke. För att emellertid utrona resultatet af den ifrågakämda nedsättningen, särskildt hvad beträffar skjutskostnaden, har jag med ledning af de vid denna riksdag ingifna reseräkningarne, beräknat att summan af de väglängder, Kammarens ledamöter färdats efter skjuts, mot erhållande af ersättning 3 R:dr 75 öre per mil, utgör ungefär 1,700 mil. Då nu frågan rör, huruvida skjutsersättningen skall bestämmas till 3 R:dr, såsom Stats-Utskottet föreslagit, eller i enlighet med motionärens åsigt till 2 R:dr 50 öre, så rör sig tvisten, hvad angår skjutsersättningen, kring ett belopp af ungefär 850 R:dr, hvilket verkligen utöfvar ett temligen ringa inflytande på de omordade millionerna. Vigten af att ändtligen få saken en gång för alla afgjord, — enär, derest nu skiljaktiga meningar gjorde sig gällande och den ena punkten af Betänkandet afsloges, en annan återremitterades, följden deraf endast skulle blifva ny tidsutdrägt, ny diskussion, kanske sammanlagdt ett halft plenum, egnadt utslutande åt en så oökyndig fråga, — har bestämt min opinion; och yrkar jag för min del bifall till Utskottets Utlåtande, hvad angår Utlåtandets första punkt, som nu endast är under behandling.

Herr Beronius: Enligt min tanke kan förevarande fråga ej behöfva betraktas utslutande ur ekonomisk synpunkt; den har äfven en konstitutionel sida. Den karaktärs skillnad, som emellan begge Kamrarne förefinnes, ligger nemligen till någon del deruti, att Första Kammarens ledamöter sjelfve få vidkännas sina riksdagskostnader, då den Andra Kamraren af Statsverket ersätts; och för min uppfattning erbjuder detta förhållande icke allenast en fördel, utan äfven en betryggande garanti, enär folket till följd häraf är oförhindradt att åtminstone till den ena af Riksdagens afdelningar sända män, som åtnjuta auseende för redbarhet, sjelfständighet och insigter, utan att man behöfver frukta, att någon som helst ekonomisk uppoffring derigenom tillskyndas förtroendemannen.

Men det torde icke kunna bestridas, att riksdagsmannens ersättning blifver ofullständig och den nyss antydda grundsatsen i någon mån förbisedd, om man nedsätter resekostnadsersättningen under de af Utskottet föreslagna belopp. Då Utskottet nemligen föreslagit, att skjutsen må beräknas efter två hästar, har det afsett att bereda den, som vill åtnöja sig med skjuts efter en häst, tillfälle att med ersättningen för den andra hästen bestrida kostnaderna för reseeffekternas transport och för sitt vivre, liksom den, som färdas på ångbåt, kan för samma ändamål inbespara den ena hyttplatsen, och, om resan sker med jernväg, man kan begagna en andra i stället för första klassens biljett, och dymedelst åstadkomma den nödiga besparingen.

Man

Man måste nu visserligen medgifva, att reservanterne så till vida haft skäl för sin åsigt, som det uppenbarligen ligger en viss inkonsekvens deruti, att då den som reser på ångfartyg, försedt med hytter, disponerar tvänne sådana platser, deremot endast enkel salongsplats är föreslagen för den som färdas å ångbåt utau hyttplatser. Men då man betänker, att ångfartyg af sistnämnda slag endast förekomma på de kortaste farlederna, och att man under en sådan resa icke för sitt vivre behöfver använda något atsevärdt belopp, så försvinner den hufvudsakliga vigten af detta inkast emot förslaget. Att man emellertid föreslagit dubbel hyttplats, kan äfven finna sin förklaringsgrund deruti, att man icke utan skäl må anse riksdagsmannen böra vara befriad från de små obehagligheter och obehöfvämligheter af hvarjehanda slag, hvilka nästan äro oskiljaktiga från sammanboendet med en ofta alldeles obekant person uti en trång hytt.

På dessa skäl, äfvensom de i öfrigt af Utskottet framlagda, anhåller jag om bifall till Betänkandet.

Med anledning af den hittills förda diskussionen och då öfverläggningen syntes vilja omfatta båda punkterna af utlåtandet, hemställde Herr Talmannen, att jemväl den sednare punkten nu måtte i sammanhang med den första komma under föredragning och sedermera öfver hvardera punkten särskildt beslutas.

Denna framställning bifölls, och sedan uppläsning skett af Utskottets sednare hemställan, fortsattes öfverläggningen af

Herr Jöns Pehrsson, som yttrade: Förra gången jag hade ordet, rörde diskussionen endast första punkten af Utskottets Betänkande; men då densamma nu blifvit utsträckt äfven till de andra punkterna, anser jag mig i fråga om dessa böra tillägga några ord. Efter min öfvertygelse bör då ersättning för jernvägsresa beräknas efter plats uti andra klassens vagn. emedan det ganska väl låter sig göra, att den, som åtnjuter fördelen af detta hastiga och jemförelsevis bekväma kommunikationssätt, kan begagna sig af tredje klassens, och derigenom bereda sig ersättning för öfriga resedepenser. En talare har visserligen anmärkt, att den derigenom vunna besparing blefve så ringa, men det kan ej ofta nog erinras, att om man ej spar i det lilla och obetydliga, så kan man ej vinna någon besparing i stort.

På samma grund yrkar jag äfven bifall till min motion beträffande beräkning af ersättningen för ångbåtsresa och hemställer till Herr Talmannen om proposition derå.

Herr Key: Jag ber att få rätta en föregående talares uppgift, att Kammararen, vid denna frågas afgörande förhållanden, väl skulle hafva talat om sparsamhet men fattat ett beslut i alldeles motsatt riktning. Detta misstag begicks först uti tidningspressens referater om förhandlingarne, och som intet berigtigande blef synligt, erhöll allmänheten en mycket oriktig föreställning om saken; men då nu till och med en Kammararens ledamot upprepar detsamma, och tyckes hafva glömt bort, huru det gick till, torde detta klander böra bemötas. Förhållandet var nemligen

att, emot Utskottets hemställan, framställdes tvänne kontraförslag: ett af Herr Hierta under sjelfva diskussionen och ett af Herr Carl Ifvarsson, enligt en vid Betänkandet fogad reservation. Vid votering mellan dessa sednare förslag antogs Herr Hiertas till kontraposition, emedan ersättningen enligt detta ansågs lägst beräknad. Det hade emellertid undfallit de flestas uppmärksamhet, att så icke var förhållandet. Under sjelfva voteringen började man likväl att räkna efter närmare, och då befanns att Herr Hierta, mot sin vilja, i hastigheten beräknat godtgörelsen högre än både Herr Ifvarsson och Utskottet. Under sådana förhållanden återstod ingenting annat än att vid sjelfva hufvudvoteringen bifalla Utskottets förslag. Så var rätta förhållandet, och detta torde litet hvar af er, mine Herrar, kunna vitsorda. Jag kan således icke finna annat, än att Kam-maren i full konsekvens med sitt tal om sparsamhet fattade beslut.

Hvad beträffar Utskottets i frågan nu afgifna förslag, att kostnads-ersättningen för resa på ångbåt skulle beräknas efter samma grund som hittills, eller efter afgiften för dubbel hyttplats, men der hytt ej förekommer endast för enkel salongsplats, så finnes intet spår af konsekvens i detta, och derföre har jag också instämt i Herr Carl Ifvarssons reservation. Att antaga Utskottets förslag i denna punkt vore alldeles detsamma som att bestämma två platser i första. men blott en i andra klassens vagn; det ena och det andra är lika orimligt. Första, andra och tredje klass på jernväg motsvaras af hytt-, salongs- och däcksplats på ångbåt. Man har velat försvara den dubbla hyttplatsen dermed, att betalningen för den ena kunde behövas till vivre, men jag kan omöjligen finna att sjö-luften suger mera eller att den resande blir mera matfrisk, om han har plats i hytt än om han logerar i salong, och då Herr Carl Ifvarssons förslag medför, utom dess konsekvens, äfven fördelen af en, om ock ringa besparing, så yrkar jag för min del bifall dertill.

Herr O. B. Olsson: Det sätt, hvarpå Riksdagen sistlidna år afgjorde förevarande fråga, rönt ett, såsom mig synes, fullt befogadt klander från såväl Svenska folkets som pressens sida, och det måste derföre vara Kam-maren värdigt att denna gång bättre motsvara folkets förhoppningar samt ådagalägga sparsamhet, helst då det gäller oss sjelfva.

Jag yrkar afslag å Utskottets Betänkande och bifall till Herr Jöns Pehrssons motion.

Herr Hierta: Då jag såsom medlem af Stats-Utskottet äfven har tagit del uti förevarande Betänkande, vill jag anmärka, att det, efter min tanke icke kan tillkomma en hufvudstads representant att söka inverka på bestämmandet af ifrågavarande resekostnadsersättningar, utan att afgörandet af frågan må tillhöra riksdagsmännen från landsorten. Ehuru jag inom Utskottet biträdt majoritetens åsigt, kan jag således ej hafva något emot, om representanterna från landsorten skulle vilja ytterligare nedsätta de af Utskottet föreslagna ersättningsbelopp, vare sig i syftningen af Herr Carl Ifvarssons reservation eller på sätt motionären i ämnet yrkat.

Herr Carl Ifvarsson: Huru man än reglerar ersättningen för resekostnaderna, bör man, enligt min tanke, vara i första rummet ange-

lägen, att ersättningen för de olika sätten att färdas blir så lika och öfverensstämmande som möjligt, och att man icke må kunna med större fördel och uträkning välja det ena än det andra. Det gifves nu tre eller kanske fyra olika sätt att resa. Hvad först beträffar skjutsen, är jag af den åsigt, att motionären gått allt för långt, då han föreslagit en ned-sättning ifrån 3 R:dr 75 öre, hvarmed ersättningen per mil nu utgår, och till 2 R:dr 50 öre; och vill jag i denna punkt bifalla Utskottets förslag, såsom hållande en billig medelväg, helst man ej lärer kunna undvika att betala drickspenningar, och den verkliga skjutslegan på detta sätt alltid blir något högre än den föreskrifna. Skall man dessutom uppehålla sig något på resan, nödgas man depensera äfven för sitt vivre; och jag kan alltså icke finna annat, än att Utskottets förslag i denna punkt har skäl för sig och bör antagas, så mycket heldre som Första Kammaren redan för sin del fastställt Betänkandet.

I fråga om andra punkten ber jag få återropa min reservation äfvensom Herr Keys yttrande, hvilket torde göra vidare ordande härom öfverflödigt. Med anledning af en föregående talaras yttrande, att besparing skulle kunna vinnas, om man vid jernvägsresa begagnade tredje i stället för andra klassens vagu, vill jag slutligen anmärka, att denna besparing ej blefve större, än att den betäckte kostnaden för reseffekternas fortskaffande. Under sjöresa behöfver man deremot ej ersättning för reseffekternas framskaffande, och äfven detta talar för indragning af den ena hyttplats, som Utskottet föreslagit.

Herr Hörnfeldt: Då jag deltagit i Stats-Utskottets förevarande Betänkande, utan att deremot reservera mig, är det öfverflödigt att nämna det jag biträdt majoritetens åsikter. Det stadgande — den 23 § Riksdags-ordningen — som blifvit återropadt såsom skäl för ytterligare ned-sättningar, synes mig tvärtom innebära att representanten äfven skall åtnjuta ersättning för sitt vivre m. m., och ej blott för sjelfva fortskaffningen fran ort till annan, ty med resekostnad förstår man i allmänhet alla af en resa oundvikligt härflytande kostnader.

Skulle man nu vilja tillerkänna riksdagsman endast enkel hyttplats, så är det klart att något öfverskott till lefnadskostnaden icke uppstode, och att han tillskyndades en utgift, som under en 7 å 8 dagars resa kunde stiga till ett ej obetydligt belopp. Man har visserligen sagt, att man lika väl kan begagna salongs- som hyttplats; och för min del tror jag att det icke strider emot en riksdagsmans värdighet att begagna salongsplats, derest lefnadskostnaden gjorde en sådan besparing nödvändig. Jag yrkar bifall till Utskottets Betänkande.

Herr Åstrand: I förevarande fråga anser jag sista momentet af 53 § Riksdags-ordningen hafva full tillämplighet. Det lyder så: "I mål, som personligen rör någon ledamot i Kammarer, må han väl öfverläggningarne, men ej beslutet öfvervara."

I sjelfva saken är det mig fullkomligt likgiltigt, huru den kommer att slutligen afgöras med afseende å de alternativ, som här diskuterats, men med stöd af återropade stadgande tror jag, att de Kammarens ledamöter, hvilka här talat i egen sak och äfven synas ämna derom votera, icke äro

dertill berättigade, utan att ensamt Stockholms representanter tillkommer att "beslutet öfvervara". Jag tillåter mig därför anhålla, att, då beslut nu skall fattas, Herr Talmannen behagade afvisa samtliga härvarande representanter med undantag af dem, som äro ombud för hufvudstaden.

Öfverläggningen var fulländad. Herr Talmannen förklarade, att han ansåge sig förhindrad framställa proposition i enlighet med Herr Åstrands yrkande. Härpå framställdes propositioner rörande förra punkten i Utskottets Utlåtande, nemligen dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på bifall till den af Herr Jöns Pehrsson yrkade nedsättning af skjutsersättningen. Begge dessa propositioner besvarades med ja och nej, hvarjemte begärdes omröstning, för hvars verkställande nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande proposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i första punkten af dess Utlåtande N:o 9,

röstas ja;

Den det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, har Kammaren beslutat, att den resekostnadsersättning, hvarom i denna punkt är fråga, skall, intill dess annorlunda af Riksdagen varder förordnad, utgå med 2 R:dr 50 öre milen.

Voteringen utföll med 76 ja mot 38 nej; och var således Utskottets förra hemställan bifallen.

Ordet begärdes af

Herr Hæggström, som yttrade: Jag anhåller att få till protokollet antecknad, att jag icke i voteringen deltagit.

Då härefter skulle fattas beslut öfver Utskottets sednare hemställan, fann Herr Talmannen, med anledning af de under öfverläggningen yttrade olika meningar, sig föranlåten hemställa, om en sådan delning af Utskottets förslag, att särskild proposition framställdes först om resekostnadsersättningen, då resan skedde på ångfartyg och dernäst om berörda ersättning vid resa på jernväg. Denna hemställan bifölls, och i enlighet dermed gjordes nu proposition på bifall till så väl hvad Utskottet i förevarande punkt som Herr Carl Ifvarsson i sin reservation föreslagit rörande meranämnda ersättning vid resa på ångfartyg. Propositionen härom besvarades med blandade ja och nej, och då omröstning derjemte äskades, blef densamma i grundlagsenlig ordning företagen enligt en så lydande votersproposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet, i andra punkten af dess Utlåtande N:o 9, hemställt angående den resekostnadsersättning, som bör tillkomma ledamöter af Riksdagens Andra Kammare, då resan sker på ångfartyg,

röstas ja;

Den det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, har Kammaren beslutat, att ifrågavarande ersättning skall beräknas efter afgiften för enkel hytt- eller salongsplats.

Vid uppräknig af rösterna voro 62 ja mot 62 nej. Den förseglade sedeln blef alltså öppnad, och som densamma befanns innehålla ett ja,

hade Kammarken i denna del af frågan alltså fattat beslut i öfverensstämmelse med Utskottets förslag.

I fråga dernäst om den resekostnadsersättning, som borde utgå vid resa på jernväg, framställdes propositioner på bifall dels till Utskottets hemställan och dels till Herr Jöns Pehrssons yrkande, och då Herr Talmannen förklarade sig anse den förra af dessa propositioner hafva blifvit besvarad med öfvervägande ja, begärde

Herr Jöns Pehrsson votering samt derefter ordet, och yttrade: Jag hör visserligen många uppmaningar, att jag skall afstå från mitt yrkande af votering, men jag kan icke i strid med min egen öfvertygelse efterkomma denna anhållan.

Herr Talmannen upplyste, i anledning häraf, att förslag till proposition för den äskade voteringen redan yore under uppsättning, och blef samma förslag omedelbart derefter uppläst, så lydande:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet, i andra punkten af dess Utlåtande N:o 9, hemställt angående den resekostnadsersättning, som bör tillkomma ledamöter af Riksdagens Andra Kammare, då resan sker på jernväg,

röstas ja,

Den det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, har Kammarken beslutat, att ifrågavarande ersättning skall beräknas efter afgiften för andra klassens vagn med snälltåg.

Denna voteringsproposition godkändes och anslogs, hvarefter voteringen försiggick och slutade med 96 ja mot 26 nej, varande följaktligen äfven härutinnan Utskottets hemställan bifallen. Slutligen biföllos jemväl de bibestämmelser, som Utskottet, i sammanhang med sina hemställanden i Utlåtandets sednare punkt, till antagande föreslagit.

§ 8.

Bordlades för andra gången nu ånyo föredragna Stats-Utskottets Memorial och Utlåtanden N:is 10—14.

§ 9.

Föredrogs och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse, N:o 1, angående godtgörande genom Riksgälds-kontoret af de utaf Statskontoret förskjutna riksdagskostnader.

§ 10.

Bordlades för andra gången Första Kammarkens protokollsutdrag N:o 81, med delgifvande af samma Kammarkens beslut i afseende å dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 2.

§ 11.

Från Herr *J. Lindström*, som, af anledning protokollet för den 8 i denna månad omförmäler, erhållit ledighet från riksdagsgörömlen, hade Herr Talmannen fått emottaga en till Kammarken ställd skrifvelse, som nu lästes och var af följande lydelse:

Till Riksdagens Andra Kammare!

Sedan till min kännedom kommit, att jag af Andra Kammaren blifvit utsedd att deltaga uti den granskning af Stats-, Banko- och Riksgäldsverken, som innevarande år kommer att ega rum, men vården af dyrbara familjeangelägenheter förhindrar mig att detta uppdrag emottaga, får jag, tacksam för det mig skänkta förtroende, härmed vördsamt anhålla att från detsamma varda befriad.

Göteborg den 15 Februari 1868.

Julius Lindström.

Kammaren, som godkände Herr Lindströms afsägelse, beslöt, att nytt val af en Revisor för deltagande uti innevarande års granskning af Statsverkets, Riksbankens och Riksgälds-kontorets tillstånd, styrelse och förvaltning skulle ega rum nästa Lördag den 22 i denna månad näst efter de val, som, enligt redan fattadt beslut, då komme att försiggå.

§ 12.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades under 14 dagar Herr *Jonas Jonasson* från Calmar län och Herr *Nils Andersson* från Wermlands län; kommande denna ledighet att för den förre beräknas från den 22 och för den sednare från den 24 i denna månad.

§ 13.

Till bordläggning anmäldes:

Stats-Utskottets Utlåtanden, N:o 15, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående bestridande af kostnaderna för allmänt kyrkomöte;

N:o 16, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Skrifvelse, angående ungefärliga värdet af Statens egendom;

N:o 17, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående ifrågasatt försäljning till Carlskrona stad af några Kronan tillhöriga tomter derstädes;

N:o 18, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, i fråga om upplåtelse till Westerås stad af Kronans dervarande spanmålsmagasinstomt jemte dertill hörande utmarkslott;

N:o 19, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående afstående till Umeå stad af en del utaf Landshöfdinge-residens-tomten derstädes;

N:o 20, i anledning af väckt motion om lindring i den en del kronoskatte-gatuhus åliggande dagsverkskyldighet till kungsgården Hjelmshult;

N:o 21, i anledning af väckt motion angående inköp för Statens räkning af till skogskultur tjenlig jord, m. m.

Bevillnings-Utskottets Betänkande, N:o 3, i anledning af väckt motion om nedsättning af portot för enkel brevfigt till 10 öre.

Banko-Utskottets Memorial N:o 2, angående verkställd undersökning och granskning af Riksbankens tillstånd, styrelse och förvaltning.

Kammarens sammanträde slöts kl. 2 $\frac{1}{4}$ e. m.

In fidem
H. Husberg.

Lördagen den 22 Februari.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Protokollet för den 15 och protokollsutdrag för den 19 uti innevarande månad upplästes och godkändes.

§ 2.

På grund af Kammarens förut fattade beslut företogs nu val af de tjugufyra valmän, hvilka, jemte ett lika antal valmän från Första Kammarren, skola, jemlikt 68 § Riksdags-ordningen, utse Riksdagens Justitieombudsman och hans efterträdare.

Af de för detta vals anställande i behörig ordning nu aflemnade röstsedlarne blef, med Kammarens begifvande, för det i 22 § af Kammarens arbetsordning angifna ändamål, ett visst antal åt vice Talmannen tillräknadt; och befanns, efter rösternas uppteckning och sammanräkning, valet hafva utfallit sålunda, att till valmän blifvit utsedde:

Herr <i>Anders August Anderson</i>	med 96 röster
” <i>B. Benedicks</i>	” 96 ”
” <i>O. F. Brunberg</i>	” 96 ”
” <i>R. Th. Ch. Busck</i>	” 96 ”
” <i>O. E. L. Dahm</i>	” 96 ”
” <i>B. F. Ekerot</i>	” 96 ”
” <i>Eric Ersson</i> från Jemtlands län	” 96 ”
” <i>C. J. Grafström</i>	” 96 ”
” <i>Z. Grape</i>	” 96 ”
” <i>Anders Gudmundsson</i>	” 96 ”
” <i>G. W. Gumælius</i>	” 96 ”
” <i>S. A. Hellerström</i>	” 96 ”
” <i>E. J. Janson</i> från Wermlands län	” 96 ”
” <i>And. Nilsson</i> från Malmöhus län	” 96 ”
” <i>Joh. Olsson</i> från Calmar län	” 96 ”
” <i>Matts Pehrsson</i>	” 96 ”
” <i>E. M. Sederholm</i>	” 96 ”